

XIII EVF. * SZAM 158
Ciuj—Kolozsvar, 1930
Julius 24 Csütörtök
5690 EV - TAMUZ 28

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánáti zsidósági napilap
Cikkeink utánnyomtatásos megjelölés meg.
Képeket nem küldünk megörzésükre sem

TAXA POSTALA
PLATITE in NUMERAR
No. 244.716.929

Ramassetter Robert

BUDAPEST

Ara 5 lej

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Strada Baron L. Pop (v. Brassai-
utca) 18. szám. Telefon: 9-77.

ELŐFIZETESI ÁRAK:
Egész évre 1150 Lei
Félévre 600 „
Negyedévre 320 „
Egy hónapra 110 „

KÜLFÖLDI
ELŐFIZETESI ÁRAK:
Egy óra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénznem).
Egy évre 10 dollár.

Hirdetések tarifa szerint
vételnek fel.

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Az országos zsidó értekezlet tanulságai

Irta: MARTON ERNŐ

A zsidóság a szenvedés sorsközössége. Számos kiváló történelemtudós egyöntetű megállapítása, hogy ama határokok közül, amelyek a zsidóságot kétezzer éves hontalansága és bolyongása közepette mint népi egységet fenntartották, a közös sors és a közös szenvedés volt az, amely leginkább járult hozzá széthulló népségeink összekovácsolásához. Mert, ha időben és térben változtak is a világ négy tájára szakadt néprészek külső életviszonyai, ha voltak átmeneti korok, amikor nyugodt életlehetőségek mosolyogtak egy-egy ország zsidóságára, ezek csak muló jelenségek voltak, szabályt erősítő kivételek, mert a diaszpórába kényszerült zsidóság sorsának örök karakterisztikuma a szenvedés és az üldözöttségé volt. És valahol már úgy érezte a zsidóság, hogy vége szakadt a szenvedések végtelen áradatának, hogy nyugodt révbe jutott már s e nyugalom árnyékában kezdett megfedekezni népi mivoltáról és a zsidóság testvéri kapcsolatáról, úgy a történelmi véletlen — amely Anatole France szerint végeredményben az Isten — mindig gondoskodott róla, hogy ezeket a magafelejtő és magukat temető néprészeket a közös szenvedések visszatérítsék a zsidó sorsközösségbe és ezáltal ismét új életre galvanizálják. Amit mint egyének szenvedésnek és néha elviselhetetlen csapásnak érzünk, az üldözöttséget, az éppen — bármily paradoxonnak hangozzék is — népi összességünk szerencséje és esodálatos fennmaradásunk rejtélyének egyik kulcsa.

Ez a különös történelmi igazság látszik beigazolást nyerni az utóbbi hónapok eseményei kapcsán a romániai zsidóság életében is. Tizenkét év telt el azóta, hogy a világháború nyomán keletkezett új politikai konstelláció közös hazai polgáraitá tette a közel egymilliót számláló romániai zsidóságot s e tizenkét év alatt számtalan kísérlet történt arra, hogy közös szervezethez tömörítsék a zsidóságot. Ezek a kísérletek azonban valamennyien hajótörést szenvedtek és még odáig sem jutottak el, hogy a zsidó tárgyaló asztalhoz ültessék le a négy ország rész zsidóságának képviselőit. Tulnagyk voltak a kulturális politikai, vallási és szervezeti természetű differenciák, semhogy az egység bármilyen laza formája megteremthető lett volna. Legalább is tulnagykok láttuk ezeket a differenciákat. Már kezdtünk lemondani a reményeségről, hogy belátható időn belül sikerülne megteremteni az annyira óhajtott egységes zsidó politikai, vagy társadalmi szervezetet és az erre irányuló kísérletek is egyre győzebben jelentkeztek.

Es ime mi történt? Még nincsen egy betű, hogy a Zsidó Parlamenti Klub kiadta a jelszót, hogy az utóbbi hónapok eseményei kapcsán üljön össze közös tanácskozássra az ország zsidósága és ma már lejajlott Bukarestben, nem is remélhetünk impozáns kereteket az értekezlet, amelyen Románia zsidóságának minden számottevő zsidó testülete, szervezete és egyesülete igazolt delegátusai által képviselve volt s amely első ízben tanácskozott és határozott az egyetemes romániai zsidóság sorsa felől. Amit józan ész és logika tizenkét év alatt nem tudott elérni, hogy kiemeljen bennünket regionális elzárkózottságunkból, azt 8 nap alatt megtette a közös szenvedések és közös veszedelmek összeforrásztó ereje. Nincsen olyan rossz, amelynek valamilyen jó oldala nem lenne. Sovány világ ugyan, de megállapíthatjuk, hogy a legutóbbi hetek és hónapok antiszemita zavargásainak meg volt az a jó hatása, hogy sorsának tudatára ébresztette

a romániai zsidóságot és megmutatta neki, hogy csak egyesült erővel és közös utakon járva tud szembenézni a reális leselkedő veszedelmekkel.

A bukaresti országos értekezlet méltóságteljes és bátor hangú határozatai bizonyára nem fogják eltéveszteni hatásukat az ország felelős vezetőire, akik eddig elég felelőtlenül kezelték az antiszemita izgatás problémáját, de akik az utóbbi napokban éppen elég súlyos leckét kaptak elhibázott politikájuk következményeiből. Az Anghelescu alminiszter testén áthatott őt revolvorgoly megmutatta, hogy ez a bünyös agitáció csak próbakönek és első indulásnak tekintni a zsidóságot, igazi céljai azonban messzebb fekszenek és mélyen belenyul-

nak az ország organizmusába. A bukaresti országos értekezlet energikus bizonyosságtétel volt arra, hogy a romániai zsidóság nem tűri tovább, hogy büntetlenül lázítsák az alapjában véve jóindulatu népet ellene, hogy büntetlenül bántalmazzhassák és lépten-nyomon veszélyeztessék élet- és vagyonbiztonságát. Az értekezlet megmutatta, hogy a romániai zsidóság alkotmánybiztosította polgári és népi jogait minden eszközzel kész megvédelmezni és hogy ebben az igazságos önvédelmi harcban az egész kultúremberiség védelme alatt állónak tekinti magát. Hinni akarjuk, hogy úgy a kormány, mint a jóéremű román közvélemény azzal a komolysággal fogja fogadni az országos értekezlet határozatait, mint amely egy milliós népkisebbség egyöntetű akaratmegnyilvánulásának méltán kijár.

Ránk, zsidókra nézve azonban az országos értekezlet mélyebb tanulságot is rejtget. Minden erőnkkel azon kell fá-

radoznunk, hogy ez az egység, amelynek alapjait az országos értekezlet rakta le, a nyomasztó atmoszféra elmúltával ne hulljon ismét szét s hogy partikuláris szempontjaink feloldozása árán is meg kell teremtenünk már a legközelebbi jövőben azt az átfogó nagy zsidó szervezetet, amely nemcsak az ad hoc pillanatok-szülte szükségességek kifejezési formája, hanem állandó jellegű, céltudatos és szisztematikus munkán nyugvó önvédelmi, kulturális és politikai instrumentuma legyen Románia egész zsidó lakosságának. Ha a bukaresti értekezletnek meg lesz ez az üdvös folytatása, akkor mi is elmondhatjuk: „gam zu lötova” ez is javunkra szolgált és az elmúlt hónapok szomorú, fájdalmas eseményeiből legalább azt a vizsgálatot meríthetjük, hogy összességében bennünket, megerősítette sorainkat s a jövőben a siker nagyobb reményével vehetjük fel a küzdelmet az ellenünk támadókkal szemben.

„Ha Zelea Codreanul felmentették, engem is fel fognak menteni“

Az Anghelescu miniszter elleni merénylet révén akart karriert csinálni Beza,

akiről kiderült, hogy se nem egzaltált, sem macedóniai, hanem miniszteri segélyeket kolduló áldiák

A kormány végre állást foglalt az anarchikus szélsőjobbaldali áramlatokkal szemben

Bucuresti—Bukarest, július 23. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Anghelescu belügyi alminiszter állapotában újabb javulás állott be. Az alminiszter túl van minden veszélyen. Az alminisztert az ország minden részéből elaraszították üdvözlő táviratokkal, személyes barátai és a nemzeti parsztpárt szervezetei. Anghelescu a tegnap végrehajtott műtét során végig megőrizte nyugalmát és csodálatraméltó hősiességgel viseli fájdalmait. A Brancovenesti kórházban lévő betegszobát közvetlenül a merénylet elkövetése után oly nagyszámban keresték fel a miniszter hívei, hogy Gomoi professzor megtiltotta, hogy bárki is felkeresse. Anghelescu szobájára kis táblát függesztettek ki a következő felirattal:

„Orvosi rendelkezésre mindenkinek tilos a bemenet!“

Csak Anghelescu alminiszter felesége tartózkodik állandóan beteg férje mellett. A kórházban csodákat beszélnek arról, hogy mily bámulatos önfeláldozással viselte sorsát Anghelescu miniszter.

Hogyan szípolozták a belügyminisztériumot az áldiák

A merénylet ügyében, mint azt megírtuk, az egész országra kiterjesztették a vizsgálatot. Annyi mindenetre megállapítást nyert, hogy sem Beza, sem pedig két merénylő társa, Baicu és Gurănescu nincsenek az egyetemre beiratkozva. Gurănescu mindössze négy középiskolát végzett, Baicu pedig levélkihordó volt egy faluban. Bukarestben százával élnek az ilyen fiatal emberek, akik diáki mivoltukra való hivatkozással, kulturpropaganda céljaira pénzért hazaalak az egyes minisztériumokban. A Lupta hosszabb cikkben foglalkozik a merénylet hátterével s különösképpen tartja, hogy az ilyen herék támogatást élveznek minisztériumoktól és jelentős szubvenciákat kapnak akkor, amidőn a ténylegesen dolgozó, komoly diákok a

legnagyobb nyomorúságban tengődnek. Beza nem macedóniai és nem is fanatikus

Stancu Budisteanu, az Epoca szerkesztője érdekes és jellemző portréban rajzolja meg a merénylő Beza figuráját. Budisteanu elmondja, hogy Beza-nak 2000 lej fizetése volt az Epoca szerkesztőségétől. Tévedés az, hogy Beza macedóniai származású volna. A cadrilateri állapotokra és az ujdobrudzsai törvényre való hivatkozás ürügy volt csupán, mert a valóságban Beza Vlasca megyében született.

Alkalmam volt egy ízben hosszasan elbeszélgetni a merénylővel — írja cikkében Budisteanu. — Kijelentette nekem, hogy le fogja löni Sterét, aki áruló létere spiritus dektora a Maniu-kormányban.

Nem fél a következményektől? — kérdeztem tőle.

Zelea Codreanul is felmentették

Szó. sincs róla — hangzott a válasz. — Zelea Codreanul, Totut és Mo-

A kormány lapja Zelea Codreanul vádolja a merénylet értelmi szerzőségével

A kormány hivatalos lapja, a Dreptatea, amely eddig meglehetősen óvatossággal írt az antiszemita excessusokról, mai számában végre energikusan állást foglalt a szélső jobbaldali agitátorokkal szemben. A Dreptatea a következőket írja:

Vasárnap reggel Cornelius Zelea Codreanu agitátor, Manciu jasi prefektus felmentett gyilkosa gyújtó tartalmú manifestumokat ragasztatott a főváros falaira. Ez az ur, úgy látszik, visszaeső bűnös. A manifestumok terjesztői — mert voltak vagy tizen — késekkel felfegyverezve járkáltak az utcákon.

A rendőrhatalóságok megtették az intézkedéseket az irányban, hogy véget vessenek az ilyen manővereknek, amelyek már tegnap megtermettek gyü-

lat sem büntették meg, bár ők is gyilkoltak. Ez a legjobb mód arra, hogy az ember ismertté tegye a nevét és karriert csináljon.

Ebből a beszélgetésből már akkor azt a meggyőződést szűrtem le, hogy Beza nem is annyira egzaltált, mint amennyire egy cinikusnak számít, ambiciózus fiatal ember. Figyelmeztettem őt terveinek következményeiről, bár őszintén szólva nem hittem, hogy komolyan gondolja, amit mond. Beza nem egyedül dolgozott. Többbször beszéltem nekem arról, hogy különböző értekezleteken vett részt és hogy nagy dolgokat készít elő.

Costachescu közoktatásügyi miniszter kabinetfőnöke ma délelőtt elmondta egyik bukaresti lap munkatársának, hogy néhány héttel ezelőtt felkereste őt a minisztériumban Beza s különböző címeken segélyt kért tőle. Ő a segély kitalálását megtagadta, mire Beza fenyegetőzni kezdett, hogy ő meg fogja ezt még keserűlni és könyörögni fog életéért.

mölesüket, felbátorítva egy Beza nevű gyilkost, hogy merényletet kövessen el Anghelescu belügyi alminiszter ellen. Mindenki egy véleményen lesz abban, hogy nem lehet tűrni az ilyen beteges megnyilatkozásokat és hogy meg kell mutatni azoknak, akik ilyesmire merészkednek, hogy ez az ország nem egy őrizet nélkül hagyott falu.

Iunian szigorú utasításokkal látta el az ügyészeket

A Lupta értesülése szerint Iunian igazságügyminiszter tegnap hosszabb megbeszélést folytatott a nagyváradi, kolozsvári, csernovicei és jasi táblai főügyészekkel. A főügyészek jelentéséből megállapítást nyert, hogy az ismert (Folytatása az 5-ik oldalon)

Lapozgatás közben...

Az ember azt hinné ugyebár, hogy nincs könnyebb dolog a világon, mint egy királyleánynak férjet kapni.

Ezuttal ugyanis nem mesebeli királyleányról van szó, hanem élő, szép, dus leányzóról, akire korona várakozik. A királykisasszony egyébként a legsikerültebb hölgyek egyike. Szép és művelt, nagyszerű eredménnyel végezte egyetemi tanulmányait és várományosa a holland trónnak.

Juliana királykisasszonyról van szó. Huszonegyéves.

Ilyen korban polgári éspóri hajadonok egyaránt férjhez szoktak igyekezni és bizony a paraszt és polgári hölgyeknek jóval könnyebb, mint például ennek Juliana fejedelemnek.

Indokok:

1. Férj nem juthat a trónra, de még csak ne mis politizálhat. (Juliana apja hasonló helyzetben van anyja, Vilma királynővel szemben.)

2. Nem lehet katolikus, protestánsnak kell lennie.

3. Fejedelmi sarjadéknak kell lennie

4. Olyan államból kell származnia, amely barátságos viszonyban él Hollandiával.

E feltételek mellett tehát nem egyszerű Julianának férjhez jutni. A férj természetrajzához tartozik ugyanis, hogy ha vállalja is a papuskodást, ámde nyilvánosság elé ebben a minőségében nem szeret kilépni. Az aszszony otthon ül, minisztereket fogad, referenseket hallgat, ül és okiratokat ír alá, ül és diplomaták hajlongásait nézi, sima beszédjüket hallgatja. Zászlót avat, templomot szentel, népi mulatságokon mosolyog, katonai parádékon komolykodik.

Idegek kellene hozzá...

Közben a férj polózik, autózik, yacht-ján kirándul és egy-egy ünnepségen megjelenik fenséges felesége oldalán.

Idegek kellene hozzá.... Másfajta idegek természetesen...

Nem egyszerű ilyen partiba belemenni. Nem egyszerű, de nem lehetetlen. Mert van azért protestáns fejedelmi sarjadék, barátságos államból, aki nem ragaszkodik semmiféle politikához, semmiféle államkútszhoz. Ragaszkodik inkább az autohoz, a polóúthoz. Mondják, egyik detronizált német herceg fia tart igényt a holland trón mellé és azt mondják, ezt a pozíciót nagyszerien be fogja tölteni.

Többszörös kitüntetésű lovaspoló és autóversenyeknek.

Salom Asch, a nagy zsidó romantikus, Gastein-fürdőben nyaral ezidén, ahol újságírók és művészek társaságát kereste. Természetesen nyilatkozott mostani munkájáról. „Varsó” és „Pétervár” után elkészítette a trilógia harmadik részét: „Moszkvát”. Ebben a művében megállapítja, hogy a forradalmat éppoly kegyetlennek és aljának tartja, mint a háborút. Az utóbbi idők egyéni élményeiről mondotta:

— Gyászolok — ugymond — kettős gyászom van. Eltemettük Julius Pascint, az öngyilkossá lett kiváló zsidó festőt és Schildkraut Rudolfot, legjobb barátomat. Schildkraut Rudolfot először 1905-ben láttam, amikor Shylo-eköt játszotta Reinhardttnál. Előadásá annyira megrendített, hogy a „Bosszu álló Isten” c. drámámnak Sepsevitss szerepét átdolgoztam tisztára azért, hogy Schildkraut játszhassa. Mondhatom, ezt a szerepet azóta művésziességben senki meg nem közelítette. Azután Newyorkban volt nagy sikerem Schildkraut játéka révén a „Familie Gros-glück” c. darabban.

Amit Pascinról mondott, az már általánosabb érdekű és nagyon is érdekes a feljegyzésre. Semmi oka nem volt ennek a művészeknek az öngyilkosságra. Nagy neve, nagy jövedelme, nagy szerelmei voltak és tele volt az alkotás lendületével. De fölöslegesnek és üresnek találta életét, mert nem volt emberi ideálja, csak művészi. Minden ember kell, hogy valami eszményi séghhez lekösse magát. Természetesen, ennek az eszmének összhangban kell lenni a származással, az osztályhelyzettel, a hagyományokkal. Mindez azon-

ban hiányzott a kivételes művészből. Nem volt vallásos, sem a néphez nem kötődtek az érzés szálai. Differenciált ember, mint amilyen a művész, nem bírja ki belső tartalom nélkül. En-soha sem hittem — mondotta a l'art pour l'art művészetben, de amióta megfigyelem művész barátaimat, egyre jobban belátom, hogy ideálok nélkül a művész nem élhet. Szegény Pascin ezért távozott önként a világból, amelynek bizonyára nagy szolgálatot tehetett volna, ha művészetét valamilyen ideál fűti.

— A bucsubeszédet én tartottam fölötté, nem tudtam ezeket megmondani ott a sirhantja fölött, annyira erőt vettem rajtam a döbbenet.

Most mondotta meg. Szegény Pascinnak bizonyára életében sokszor szemére vetette. Igaz művészt akart látni benne, nem csak világhírűt.

Josef Klausner, a jeruzsálemi egyetem történésze Jézusról könyvet írt,

amit (az Uj Kelet hirt adott róla) németre fordítottak és most hozták praera. A németek alaposak és egy időben megfelelő történeti támpontok hiányában, arról írtak, hogy Jézus nem élt, költött alakja volt csupán, politikai és társadalom-átalakító argumentumok hozták létre az evangéliumot.

Klausner, aki Palesztinában él, héber, görög és római történeti adatokkal alátámasztva mutatja a keresztény vallásalapítót. Megmutatja őt a kor gazdasági, politikai és vallási áramlatai közepette. És a német tudósok, az alaposak valósággal ünneplik ezt a könyvet. Azt írják róla, hogy annyi tárgyvilágossággal és becületességgel senki még hozzá nem nyult a Jézus-problémához, mint ez a zsidó. Jézus egészen eredeti embernek állítja be és megvallja, hogy hivei nem maradhattak zsidók, jóllehet az is kétségtelen, hogy az egyház semmi bensőséggel nem viselheti a Jézus nevét.

Zsidó, aki zsidónak látja Jézust.

Jézust, akinek nevében indították a multban és zudítják ma is ránk a pogromokat. (sz. i.)

Egyiptomban káotikus a politikai helyzet...

Ismét a tüntetők közé lőtt a port saidi és kairói rendőrség

Fuad király elutasította a Wafd-párt követelését a parlament összehívására

Küszöbön áll Nahas pasa reaktiválása?

London, július 23. Kairói jelentés szerint a zavargások miatt letartóztatottak száma Kairóban 1021. Tulnyomó többségük komolytalan ifjú ember. Port Saidban ma újabb zavargások voltak. A nacionalisták ezúttal a városi istállókat akarták felgyújtani és összeütköztek a karhatalommal. A rendőrök löfölgvényekkel először a levegőbe adtak sortüzet, majd a zavargók közé lőttek. A tömeg szétesése után egy halottat és két életveszélyes sebesültet találtak az uccai összecsapás színterén. Valószínű, hogy a nacionalisták több sebesültjüket magukkal vitték.

London, július 23. Tegnap este Kairóban minisztertanács volt, amelyen a kormány elhatározta, hogy a királynak javaslatot tesz abban az irányban, hogy ne honorálja a wafd-pártnak a törvényhozó testület rendkívüli ülészkára leendő összehívására irányuló kérelmét. A minisztertanács a wafd-párt állásfoglalását alkotmányellenesnek tartja és

ezért döntött a törvényhozó testület összehívása ellen.

Port Saidban tegnap este újabb összeütközések voltak a nacionalisták és rendőrök között. A közpárt zudító nacionalistákra a karhatalom sortüzet adott le, melynek nyomán egy halott és négy sebesült maradt a küzdőtéren. 12 rendőr is súlyos sebesüléseket szenvedett. Az éjszaka folyamán a nyugalom nagynehezen helyreállt.

London, július 23. A Daily Telegraph kairói jelentése szerint Fuad király elutasította a wafd-párt azon kérelmét, hogy a törvényhozást szombatára rendkívüli ülészkára hívja össze.

Kairóban a politikai helyzet meglehetősen káotikus. Nem tartják kizártnak Sidky pasa miniszterelnök visszalépését, ami Nahas pasa reaktiválását jelentené. Ez pedig — mint politikai körökben hangsúlyozzák — most már döntő csapást jelentene az egyiptomi monarchiára.

A koblenzi Rajna-ünnepségek ragyogó pompája borzalmas szerencsétlenséggel ért véget

A kikötő egyik hidja leszakadt és a rajta levő emberek a Rajnába zuhantak. Eddig 35 halottat emeltek ki a hullámsírból. Németország városai gyászt öltöttek

Koblenz, július 23. Hindenburg hajója délelőtt érkezett Koblenzbe. Tíz-ezrekre menő közönség véget nem érő ovációja fogadta a birodalmi elnököt a hajó kikötésénél.

A városaházán tartott ünnepségen dr. Fuchs rajnai tartományi kormányzó-sági elnök, dr. Russel koblenzi főpolgármester, Braun porosz miniszterelnök és Guerard birodalmi közlekedési miniszter beszédei után Hindenburg köszönetet mondott Koblenz lakosságának hűségéért és a Rajnát, mint a németégség egységének és fajiságának szimbólumát üdvözölte.

Délben diszbed volt az elnök tiszteletére.

Délután Hindenburg és kísérete Ehrenbreitsteinba ment, ahol a birodalmi szövetségek tagjainak sora előtt vonult végig. Az elnök tiszteletére egyesített diákzenekarok énekeltek, tornászok tornamutatványokat mutattak be. Hindenburg ezután elhaladt a veteránok sora előtt. Többekkel kezelt és barátságosan szót

váltott. Este Ehrenbreitsteint, a Deutscher Ecket és a kikötői negyedet pazarul kivilágították. A késő esti órákban hajókorzó volt a Rajnán az összes rajnai német hajók részvételével a nap-pali sugárzóban borított kikötő előtt. A Deutscher Ecket időnként bengáli fény világította meg, majd az ormán elhelyezett zászló felett aranyeső zuhogott alá. Hindenburg elnök a Graf Zeppelin nevű motorshajón érkezett a tüzijátékhoz. A partokon álló sokaság lelkes éljenzéssel fogadta.

A közönség szétesésének tragikus szerencsétlenség történt. A kikötő egyik keskeny pontonhidja száz néző sulya alatt a vízbe fordult. A sulyos pontonok a víz alá nyomták a szerencsétleneket és így csak a parthoz közeledők tudtak megszabadulni életveszélyes helyzetükből.

Éjjel két óráig 24 halottat emeltek ki a habokból.

Fejfájás és migrén megszűnik. Ismét visszanyeri életkedvét az ismert

Pyramidon tabletták

által. A „Pyramidon” név törvényileg védve van; utánzatok ily név alatt törvényileg üldözöttek.

Valódi csak az eredeti „Meister-Lucius”-csomagolásban

A szerencsétlenség hírére Hindenburg elnök értesítette Trier és Aachen városát, hogy látogatása ezúttal elmarad, de kilátásba helyezte, hogy egy későbbi időpontban meglátogatja a városokat.

Hindenburg ma délelőtt tizenegy órákor résztvett Koblenzben az áldozatok emlékének szentelt gyászünnepségen és délben egy órákor visszautazott Berlinbe.

Reggelig a Rajnából 34 holttestet emeltek ki. Számolni kell azzal, hogy még fognak holttestek előkerülni.

A Rajna-vidék összes városaiban nagy a gyász a koblenzi borzalmas szerencsétlenség miatt. A lobogókat mindenütt félröbóra eresztették és gyászünnepségeket tartanak. A városok főpolgármesterei részvétlívratokat intéztek Koblenz főpolgármesteréhez.

Berlin, július 23. A birodalmi kormány vizsgálóbizottságot küldött ki Koblenzbe a tragikus szerencsétlenség okainak felderítésére.

Eddig 35 halottat emeltek ki a Rajnából. Közük csak négynek nem lehetett személyazonosságát megállapítani. A többi áldozatok legtöbbször koblenzi és közvetlen környéki ember.

Hindenburg elnök elutazása előtt 10 ezer márkát adott át Koblenzben a szerencsétlenség áldozatainak hátramaradottjai számára.

Berlinben mára rendelték el a gyászt Poroszország többi városaiban a temetés napjára a középületek ormán a zászlók félröbóra eresztve lengnek.

Braun porosz miniszterelnök részvétlívratot küldött Koblenz polgármesterének és táviratilag fejezte ki részvétét Brüning kancellár is.

Saját orvosa mondja hogy egyedül csak „OLLA” a megbízható óvszer! Ne fogadjon el utánzatot!

Uj kedvezmény vendégeinknek

Ezen lap előfizetőinek megelégedésére

nyújtott

20%

kedvezményt szobaárainkból

10%

kedvezményt olcsó éttermi árainkból (menüt kivéve) módunkban van az UJ KELET kiadóhivatalával létesített megállapodás alapján kibővíteni

Magyar Kir. Operaház Nemzeti Színház Kamara Színház

előadásaira szóló mérsékelt áru jegyeket. Tekintettel a nagy keresletre, kérjük szoba és színházjegy rendelését két-három nappal előbb velünk közölni.

PARK SZÁLLODA Budapest

szemben a Keleti pályaudvar érkezési oldalával. (Nincs kocsiköltsező.)

a re

Szár
Dr.
a k

Me

Bucuresti—B
Uj Kelet tudó
gel ült össze az
teinek impozán
restben, amelye
nyi számottevő
lői megjelentek
foglalással dol
világ előtt, hog
landó tovább tü
biztonsága ellen
teket. Ebben a
talált a négy o
csupán egyetlen
amely a kiesim
vezéreltetve, tá
impozánsan me
tási aktustól.
Románi nem
konferencián,
konferencia a Z
égisze alatt ült
inkább megtag
szolidaritást, m
látókörü pártell

Az impozáns
a Tomis teremb
régí királyság
Beszarabiából
ből huszonegy
tizenkilenc deleg
erdélyi városok
marosszigeti, na
hátszegi, dévai,
dési, brassói, bo
mesvári hitközsé
zetek küldötték e
A konferenciá
senátor nyitotta
ban változa a k
vasolta, hogy a g
sohn kisenevi für
Ezután megválas
kező elnökséget:
főrabbi, Kolozsvá
főrabbi, Besztere
vie, dr. Stern, B
Ebner.

Zierelson
szolidarit

Zierelson főra
tisztviséget és meg
a jelenlevőket, ho
pártszempontot,
sal fogjanak össze
pártoskodni fogun
veszve. A zsidók
ladnának, amikor
inkább fogjanak o
vel igyekezzenek
dásokat. Ezt az el
se ez a konferenc
zatai csak így les

Legelém
kell véde

Ezután Mayer B
kedett szólásra, ak
fejtette, hogy a ko
kötelességet. Rom
gyűltek ma össze
fejezésre juttassák
elmult hetek szór
ilyen nagynak kelle
dalmunknak, hogy
ket háttérbe tudt
kezet adjunk egy
szedelem elhárítá
jelen pillanat nyon
zikai létünk és ma
forog veszélyben. A
kai kisebbségi létü
kért harcra, in
gyunk a legprimitív
kat védelmezni, a
szemita agitáció vi
antiszemita mozga
vet vissza bennünk
sággal kellett konst
napokban, mily
száma ebben az or
zán velünk éreznél

Lezajlott a romániai zsidóság első országos konferenciája

Százhetvenkilenc delegátus jelent meg a négy országrész zsidósága nevében. Dr. Mayer Ebner heves filippikája a kormány zsidó politikája ellen. A konferencia a királyhoz és a román közvéleményhez apellál az antiszemita atrocitások ellen

Megválasztották az egységes zsidó képviseletet

Bucuresti—Bukarest, július 23. (Az Uj Kelet tudósítójától). Kedden reggel ült össze az ország zsidó szervezeteinek impozáns konferenciája Bukarestben, amelyen a zsidóság valamennyi számottevő szervezetének képviselői megjelentek, hogy egységes állásfoglalással dokumentálják ország és világ előtt, hogy a zsidóság nem hajlandó tovább tűrni az élet- és vagyonbiztonsága ellen elkövetett merényleteket. Ebben a célkitűzésben egymásra talált a négy országrész zsidósága és csupán egyetlen zsidó szervezet akad, amely a kicsinyes pártzempontoktól vezéreltetve, távol tartotta magát az impozánsan megnyilatkozó szolidaritási aktustól. Az *Uniunea Evreilor Români nem képviseltette magát a konferencián*, pusztán azért, mert a konferencia a Zsidó Parlamenti Klub égisze alatt ült egybe és az Uniunea inkább megtagadta a köteles zsidó szolidaritást, minthogy feladja szűklátókörű pártfogultságát.

176 delegátus

Az impozáns konferencián, amelyet a Tomis tereben tartottak meg, a régi királyságból *nyolcvankilenc*, Beszarábiából *negyvenegy*, Erdélyből *huszonnégy*, Bukovinából pedig *tizenkilenc* delegátus jelent meg. Az erdélyi városok közül az aradi, máramaroszigeti, nagyvárad, kolozsvári, hátszegi, dévai, nagybányai, fogarasi, dési, brassói, borsai, szatmári és temesvári hitközségek, illetőleg szervezetek küldötték el delegátusaikat.

A konferenciát dr. Mayer Ebner szenátor nyitotta meg és rövid szavakban vázolta a konferencia célját, javasolta, hogy a gyűlés elnökül Zierelsohn kisenevi főrabbit válasszák meg. Ezután megválasztották még a következő elnökséget: Dr. Eisler Mátyas főrabbi, Kolozsvár, Ullmann Salamon főrabbi, Beszterce, dr. Katz, Csernovic, dr. Stern, Bukarest és dr. Mayer Ebner.

Zierelsohn főrabbi a testvéri szolidaritásért

Zierelsohn főrabbi átveszi az elnöki tisztséget és meghatott szavakkal kéri a jelenlevőket, hogy félretéve minden pártzempontot, testvéri szolidaritással fogjanak össze, mert ha most is pártoskodni fogunk, akkor el vagyunk veszve. A zsidók, ahelyett, hogy elszaladnának, amikor megtámadják őket, inkább fogjanak össze és egyesüljék erővel igyekezzenek visszaverni a támadásokat. Ezt az elvet kell, hogy kövesse ez a konferencia is, mert határozatainak csak így lesznek eredményesek.

Legelőször emberi jogainkat kell védelmeznünk

Ezután Mayer Ebner szenátor emelkedett szólásra, aki mindenekelőtt kifejtette, hogy a kormány nem tette meg kötelességét. Románia négy sarkából gyűlték ma össze a zsidók, hogy kifejezésre juttassák tiltakozásaikat az elmúlt hetek szörnyűségei ellen. Milyen nagyra kellett lennie a mi fájdalomunknak, hogy egyenetlenkedéseinket háttérbe tudtuk szorítani, hogy kezet adjunk egymásnak a közös veszedelem elhárítására. Mert nagy a jelen pillanat nyomorusága. Pusztán fizikai létünk és materiális biztonságunk forog veszélyben. Ahelyett, hogy etnikai kisebbségi létünkön folyó jogainkért harcolnánk, ime kénytelenek vagyunk a legprimitív emberi jogainkat védelmezni, amelyeket az antiszemita agitáció vitássá tett. Ez az antiszemita mozgalom generációkkal vet vissza bennünket. Mély szomorúsággal kellett konstatálnunk ezekben a napokban, mily kicsiny azoknak a száma ebben az országban, akik igazán velünk éreznek. Négy kormány,

váltotta fel egymást rövid időközökben és mindig azt kellett tapasztalnunk, hogy a pártvezérek aszerint változtatják a zsidósággal szemben elfoglalt magatartásukat, hogy kormányon vannak-e vagy ellenzéken. A politikai pártok lapdjává süllyesztettek bennünket.

A jelenlegi kormány semmivel sem jobb, mint az előbbiek

Nagy reményekkel voltunk eltelve a jelenlegi kormányok demokratikus programjával kapcsolatban, ma azonban azt kell látnunk, hogy az antiszemita huliganok merészebbek, mint valaha voltak. Felemeltük tiltakozó szavunkat mindannyiszor a kamarában és a szenátusban. A jelenlegi kormány

Kényszerítünk

Dr. Fischer Tivadar tartotta meg ezután beszédét:

— Keserűséggel szívemben szölek az ország minden részéből egybesereglett zsidó delegátusokhoz — mnndotta Fischer Tivadar. — Az antiszemita agitátorok terrorja és támadásai elviselhetetlenné váltak. Rendkívüli idők rendkívüli intézkedéseket követelnek. A zsidóság azt hitte, hogy a nemzeti-paraszt-párt rendet fog teremteni, ez azonban nem történt meg. Elsősorban azért, mert az antiszemita szervezetek működését törvényesnek tekintették, miután ezek nacionalista jelszavakkal ágáltak. Az igazság az, hogy ezek a szervezetek a lakosság egy részének kiirtását tűzték ki céljukként, ami tulajdonképpen közönséges büncselekmény. A zsidóságnak az agitációkkal szembeni reakcióját mindig tendenciózusan félremagyarázták és azt hazafiatalannak minősítették. Egy állandó szövetet kell teremtenünk amely felvegye a harcot az antiszemizmussal. Fel kell világosítanunk az ország közvéleményét és kényszerítünk kell a kormányt arra, hogy megváltoztassa eddigi magatartását.

Rosenberg beszarábiai nemzeti-parasztpárti képviselő köszöni a Zsidó Parlamenti Klubnak a kongresszus összehívását.

— Ki kell nyitnia most már azok szemének is, akik hozzájárultak a mai lehetetlen helyzet megteremtéséhez. A brutális kilengések lehetetlenné teszik az országot a külföld előtt. Az utókor szégyelmei fogja magát ezekért az eseményekért. Remélem, hogy a kamarában támogatni fognak bennünket a beszarábiai és a moldovai képviselők. Beszarábiában az antiszemita agitációknak valóságos anarchikus jellege van, mert ott a lakosság megszokta azt, hogy védekeznek minden külső agresszióval szemben. A jelenlegi kongresszus kötelessége az, hogy harcot indítson az antiszemizmussal szemben, amely már nemcsak a zsidók, hanem az egész ország ügye.

Dr. I. Stern, a Renasterea főszerkesztője szárnyaló beszédében mutatott rá a zsidó szolidaritás kiépítésének szükségességére. Meg kell szerveznünk a zsidó önvédelmet — mondotta Stern dr., — aki rámutatott ezután arra a szomorú helyzetre, hogy a zsidóságnak nincs kihez fordulni küzdelmében, mert még az ugynevezett intellektueleknél sem talál meghallgatásra. Még a cári Oroszországban is volt egy olyan intellektuális réteg, amelynél támogatásra találtak a zsidó sérelmek.

Ezzel a délelőtti ülés véget ért. Délután összeült a kongresszus állandó bizottsága, amelyben dr. Nobel Sándor, dr. Fischer József, Mittelmann Jakob, Szmuk Mihály, dr. Singer (Bukarest), Rosenberg képviselő, dr. Reiter (Csernovic), dr. Eisler Mátyas, Berlian (Beszarábia) elhatározták, hogy megteremtik a romániai zsidóság országos képviseletét, amelynek feladata lesz a zsidó politikai, gazdasági

azonban semmivel sem jobb, mint az előbbiek voltak. Amilyen sztereotip az antiszemita formulája, ép oly sztereotip a miniszterek válasza. Emlékeztetünk, hogy a vamaí, borsai, campulungi és suceavai események után világosan lehet látni, hogy a zavargások túllépik az antiszemita kilengések megszokott kereteit és élénken emlékeztetnek az 1907. évi forrásokra, a kormány még mindig nem akarja kiirtani az egyre erősebben tomboló, büns agitációt. Ez a helyzet valóságos tragikus volna, ha nem volna annyira komikus.

„Ha a miniszterek veszekednek, a zsidók sírnak.“

A bekövetkezett eseményekért a miniszterek egymásra hárítják a felelősséget. Az a régi közmondás: „Ha a királyok veszekednek, a népek sírnak“,

kell a kormányt, hogy megváltoztassa eddigi magatartását

és kulturális érdekeket megvédeni. A megválasztott képviselet összetételét, amelyben Erdély 6, Beszarábia 7, a

A konferencia a kormányt teszi felelőssé a történelemért

Az állandó bizottság ezután határozati javaslatot dolgozott ki, amelyet a kongresszus délutáni plenáris ülése elé terjesztettek. A határozati javaslat a következőképpen hangzik:

„A romániai zsidó testületek június 22-én és 23-án megtartott konferenciája megállapítja, hogy az antiszemita zavargásokkal szemben, amelyek egyre erőteljesebben lábrakapnak és amelyek különösen a tárgy-frumosi, ballii, vamaí, campulungi, borsai, suceavai, balaceanu, kisenevi, jasiü, focsani, galaci események alkalmával nyilatkoztak meg különös élességgel, — a kormány büns indifferenciát tanúsított, annak ellenére, hogy a zsidó parlamenti képviselők már idejében figyelmeztették a kormányt az agitáció következményeire és a saját egy része is alarmizálta a hatóságokat.

A konferencia teljes erővel emeli fel hangját a zsidóságot ért támadások ellen. A zsidóságot ért szenvedések a kormány büne annál is súlyosabb, mert ezek a támadások nemcsak a zsidó nép becsületére és igazságtudására, hanem a fizikai létére is belezúzódtak. A hatóságok nem tették meg a szükséges intézkedéseket az agitáció elhárítására. Állami tisztviselők: papok és tanítók állottak az agitátorok élén, akik a súlyos gazdasági helyzetből folyó elégedetlenséget arra használták fel, hogy a zsidóság elleni gyűlöletre bujtogassák a tömegeket. A hatóságok képviselőinek passzív magatartása nemcsak, hogy nem akadályozta meg, de egyenesen az agitáció támogatásának látszott. Egyetlen komolyszankciókat se fogantatosítottak eddig a kötelességüket nem teljesítő tisztviselőkkel szemben. A zsidóság fájdalommal szívében tiltakozik ez ellen és ismételtén felhívja a kormányt, a parlamentet és az állami hatóságokat, tegyék meg végül a szükséges intézkedéseket a rendbontások megakadályozására. Felhívja a kormányt, hogy zavarádjára az antiszemita agitációt és figyelmeztesse kötelességére a tisztviselőket, tartóztassa le, alkalmazzon szankciókat az agitátorok ellen és juttassa megfelelő mértékben azokat, akik az antiszemita kilengések következtében szenvedtek.“

A határozati javaslatot a kongresszus egyhangulag elfogadta.

A konferencia többi határozatai

A konferencia első határozata, amely a királyhoz apellál, így szól: „Az ország zsidó hitközségeinek és szervezetének delegátusai, akik Románia egyetlen zsidóságot képviselik, július 23-án Bukarestben a Tomis-teremben konferenciára ültek össze,

ma itt úgy változott meg: „Ha a miniszterek veszekednek, a zsidók sírnak“. De mi nem akarunk tovább sírni. Nem akarunk tovább az állandó terror atmoszférájában élni, amelyet a pártok és a kormány fennhatósága alatt folytatott büns agitáció termelt ki. Mi nem elégedhetünk meg többé féltévedésekkel. Követelnünk kell, hogy a kormány foglaljon végre nyíltan állást az egész antiszemita kérdéskomplexummal szemben. Az egész világnak meg kell tudnia, hogy mi, romániai zsidók egy olyan antiszemita terror alatt élünk, amely egyre súlyosabbá válik és az illetékes hatóságok nem lépnek fel azzal az eréllyel, hogy idejében megakadályozhassák a fellázított tömegek erőszakosságait.

Egységes zsidó képviseletet!

Mayer Ebner a következő szavakkal fejezte be beszédét:

— Bajtársaink a szenvedésben, ti négy tartomány zsidói, adjatok egymásnak testvéri jobbot ezen a napon, hogy béke és harmónia uralkodjék köztetek. Harcoljunk vállvetve a büns antiszemizmussal szemben, amely elvitathatatlan emberi és népi jogainkért.

A konferencia ezután elhatározta, hogy egy egységes zsidó képviseletet választ meg, amely az összes illetékes fórumok előtt permanens képviseletje a zsidóság egyetemes érdekeit. Ebben a képviseletben, amelyet a gyűlés későbbi folyamán választottak meg, helyet foglalnak mind a négy országrész reprezentánsai.

regi királyság 9 és Bukovina 3 reprezentással vesz részt, lapunk holnapi számában fogjuk ismertetni.

A konferencia a kormányt teszi felelőssé a történelemért

hogy tanácskozzanak arról a végzetesen súlyos helyzetről, amely az egyre fokozódó antiszemita agitáció részéről a zsidó lakosság élet- és vagyonbiztonságát fenyegeti. Szorongó lélekkel fordul e konferencia szeretett uralkodója felé, akinek atyai jósa és igazságos érzülete e szomorú pillanatokban egyetlen szolid fundamentumát alkotja ama reményességnek, amelyet egy boldogabb jövőbe vetünk.

A konferencia, amely az össz-zsidóságot reprezentálja, mely hódolatát és lojalitását fejezi ki annak a népnek, a nevében, amely, amikor polgári kötelességeit teljesíti a trón és az ország gal szemben, ugyanakkor egy olyan rezsimet kíván, amely biztosítja számára mindazokat a jogokat, amelyeket Románia alkotmánya az ország minden polgárának garantál.

A konferencia elhatározta, hogy egy manifesztumot bocsát ki az ország egész közvéleményéhez, elsősorban a román intellektuelekhez, akiket fel fognak szólítani arra, hogy hivatott és böles szavaikkal világosítsák fel a román népet arról, hogy az antiszemita mozgalom nemcsak lealázó brutalitás és nemcsak a békés zsidóságot sújtja, hanem az ország presztízsét és vitális érdekeit is súlyosan aláássa. A konferencia ama reményének adott kifejezést, hogy az a közbelépés, amely a román intellektuelek részéről fog történni, egy órával előbb fog véget vetni a mérhetetlen zsidó szenvedéseknek és megpróbáltatásoknak, amelyek Románia jóhírére olyan súlyosan sértik.

A konferencia kimondotta azt is, hogy meleg felhívással fog fordulni az összes belföldi és külföldi zsidó szervezetekhez és hitközségekhez a borsai kárvallottak érdekében és azoknak a többi szerencsétlen zsidóknak érdekében, akik az utóbbi időkben huligan támadások áldozatai lettek. Megkeresi a konferencia a zsidó és nemzsidó sajtót, hogy álljon a gyűjtőkeio szolgálatára s járuljon hozzá ahhoz, hogy az antiszemita vandalizmus miatt olyan sokat szenvedettek otthonaikat felépíthessék.

Végül elhatározta a konferencia, hogy egy hármas bizottság viszi el a királyhoz a konferencia manifesztumát, amely feltárja az uralkodó előtt a helyzetet. Ez a memorandum kihangsúlyozza, hogy a hatósági közegek és a kormány nem tették meg idejében kötelességüket.

A délutáni tanácskozások

Ezután dr. Singer, dr. Fischer József és Zierelsohn főrabbi beszéltek, majd dr. Eisler Mátyas beszéde zárta be a konferenciát, amely a Hatikva hangjai mellett, igen emelkedett hangulatban ért véget.

A konferencia délutáni tárgyalásait holnapi számunkban fogjuk részletesen ismertetni.

A minisztertanács mély felháborodását fejezte ki a merénylet fölött

(Az első oldali cikk folytatása)

excessusoktól eltekintve, ma már rendelkeznek az országban. Az igazságügy-miniszter végül belátta annak szükségességét, hogy megfelelő instrukciókkal lássa el az alárendelt igazságszolgálati hatóságokat, amelyek a zavargások során nem mindig állottak hivatalosan magaslatán. Az igazságügy-miniszter utasította az ügyészeket és vizsgálóbírókat, hogy a legszigorúbb elbánásban részesítsék az agitátorokat és teljes mértékben nyújtsanak segédkezet a rendfenntartó hatóságoknak a rendbontó elemek ártalmatlaná tételében. Junian követeli, hogy ebben a kérdésben az igazságszolgálati hatóságok a kormány intencióinak megfelelően járjanak el.

Vaida és Junian a király kívánságára megbeszélést folytattak

Az igazságügy-miniszter körrendeletben hívta fel az ügyészségeket, hogy a legenergiusabban alkalmazzák a törvény szigorát úgy az ukrán, mint a szélső jobboldali és sovén nacionalista jelzavak ürügye alatt operáló agitátorokkal szemben. Vaida belügyminiszter, Junian igazságügy-miniszter megbeszélést folytattak egymással ebben a kérdésben, hogy az igazságügyi és rendfenntartó hatóságok között harmónikus együttműködést teremtsenek meg. Egyes fővárosi lapok szerint Vaida és Junian találkozója Károly király egyenes kívánságára jött létre, aki mely megdöbbenéssel értesült a legutóbbi eseményekről és a miniszterelnökkel, valamint a belügy- és igazságügy-miniszterekkel folytatott tanácskozásai során a legszigorúbb intézkedések foganatosítását követelte. A Vaida és Junian közötti megbeszélésen résztvett később Maniu miniszterelnök is. A tanácskozások eredményeképpen elhatározták, hogy utasítják az alárendelt hatóságokat, hogy lépjenek fel a szélső jobboldali agitátorokkal szemben, akik az anarchia magvát hintik el a gazdasági válságtól leginkább sújtott ország-részekben.

A minisztertanács sürgős intézkedésekre határozta el magát

Bucuresti—Bukarest, július 23. A kormány tagjai tegnap este minisztertanácsra ültek össze, amelynek tárgyat kihasználva a legutóbbi agitációk és a belügyi alminiszter elleni merénylet kérdéssel foglalkoztak. A kormány tagjai között egységesen az a vélemény alakult ki, hogy most már a legenergiusabban a legszigorúbb intézkedésekkel kell csi rájában elfojtani az ország különböző részeiben diühögő anarchikus jellegű agitációkat. Egyes miniszterek elkészen állapították meg, hogy a hónapok óta tartó agitációk ellenére nem történtek meg idejében azok az intézkedések, amelyek elejét vehették volna a mai anarchikus állapotoknak. A minisztertanács vitájának anyaga különösképpen a következő három pont körül forgott:

1. Az ország északi megyéiben dúló nyomor sürgős enyhítése.
2. A hatóságok tekintélyének és presztízsének megővése minden extrémista akcióval szemben.
3. Az egyes hatósági közegek utasítása arra, hogy az állam tekintélyét és hatalmát a kellő méltósággal és határozottsággal megvédjék bárkivel szemben.

A minisztertanács jökvánágait tolmácsolta Anghelcsunak

A minisztertanácsban egyébként Maniu miniszterelnök számolt be az Anghelcsu belügyi alminiszter ellen elkövetett merényletről és mély felháborodását fejezte ki az odiosus büntény felett, amelyet egy olyan magas méltóságok betöltött ember ellen követtek el, aki minden tudását és tehetségét az ország szolgálatába állította. A minisztertanács mindenben esatlakozott Maniu expozéjához és felkérte Maniut, hogy a minisztertanács jökvánágait tolmácsolja Anghelcsunak.

Vajda belügyminiszter részletesen beszámolt az országban uralkodó atmoszféráról, majd Pompiliu Jonitescu terjesztette be referátumát bukovinai utjának tapasztalatairól. Azok a hírek, a-

melyek szerint a minisztertanácsban Vajda és Junian kölcsönösen egymást vádolták volna meg a zavargók elleni szanckciók elmulasztásával nem nyertek megerősítést. Ezzel szemben — mint fentebb is megírtuk — Maniu miniszterelnök kezdeményezésére Vajda és Junian együttes megbeszélést tartottak, amelyen kölcsönösen kimagyarázták

Az új vizsgálat kétségtelen bizonyítékokat produkált, hogy Baicu és Guranescu pontosan tudtak a készülő merényletről

Bucuresti—Bukarest, július 23. (Az Uj Kelet tudósítójától.) Az elmúlt éjszaka szakadatlanul folytak a kihallgatások úgy a szigorúban, mint az ügyészségen. Megállapítást nyert, hogy Bezanak az az állítása, mintha egyedül dolgozott volna és tervéről senki nem tudott, nem felel meg a valóságnak. A társaságban lévő két fiatalember, Anton Guranescu és Alexandru Baicu pontosan tudtak a készülő merényletről. Ugy Baicu, mint Guranescu résztvettek azokban a megbeszélésekben, amelyekben a merényletet előkészítették. Guranescu és Baicu két napja vártak már a belügyminiszteriumban arra, hogy audienciára kerüljenek s hogy Bezá magukkal együtt Anghelcsu elé juttassák. Procop Dumitrescu ügyész éppen ezért gyilkosságban való bűnrészesség miatt tegnap délután megindította ellenük az eljárást a 48. és 50-ik paragrafus második bekezdése alapján egyrészt és a büntető törvénykönyv 225, 227, 232 és 238-ik paragrafusai alapján másrészt.

Miután a két fiatalember ellen a bünygyi eljárás hivatalosan megindult, Stanescu vizsgálóbíró ismételt kihall-

gatta őket, majd együttesen állapították meg azokat az intézkedéseket, amelyekkel további rendezavarások elkerülése érdekében foganatosítani fognak. Az Anghelcsu belügyminiszter elleni merénylet szolgálatára az apropó ahhoz, hogy a két államférfi közötti mély ellentétek — pillanatnyilag legalább is — elsimuljanak.

gatta őket, majd letartóztatási végzést bocsátott ki ellenük. A vizsgálóbíró döntése indoklásában felhozta, hogy Guranescu és Baicu szoros összeköttetésben állottak Bezával, ugyanabban a társaságban forogtak és ismerték Bezanak azt a tervét, hogy politikusokat akar megölni és megkönnyítették, illetőleg lehetővé tették a merénylőnek a belügyi alminiszterhez való bejutást. Ha Beza egyedül lépett volna be Anghelcsu szobájába, úgy minden gesztusát megfigyelhette volna a miniszter és így ideje lett volna arra, hogy védekezzen. A merénylet azonban előre ki volt tervezve. Guranescu és Baicu kérvényt nyújtottak át Anghelcsunak és Beza akkor sötötte rá revolverét, midőn a miniszter a kérvény olvasásába mélyedt. Hogy a merénylet még sem sikerült, ez azért történt, mert az első golyó nem terítette le azonnal Anghelcsut. Midőn az első lövés után Anghelcsu védekezni próbált, a két vasgárdista szótlanul asszisztált a merénylő és a miniszter közötti küzdelemben, anélkül, hogy megpróbálták volna Bezá a többi négy lövés leadásában megakadályozni.

A vád tanács tárgyalásának drámai lefolyása

Az ilfovi törvényszék tegnap délután öt órakor tárgyalta igen kisszámú érdeklődő előtt a Beza ellen kibocsátott letartóztatási végzést. A vád tanács tagjai Zatreanu elnök és Duca bíró voltak, míg a vádat Gerota ügyész képviselte. Beza sápadtan állt meg bírúi előtt. Magatartása már távolról sem mutatta azokat a hősködő pózokat, amelyeket közvetlenül a merénylet elkövetése után felvett. A tanács azonnal megkezdte a szokásos kihallgatást:

- Hogy hívják?
- Gheorghe Beza.
- Hol született?
- Ghimpati községben.
- Vlasca megyében?
- Igen.
- Mi a foglalkozása?
- Újságíró.
- Nem diák?
- Még nem. Három évvel ezelőtt tettem le a bakkaleurátust és arra vártam, hogy válasszak magamnak fakultást. Addig is újságírással foglalkoztam.
- Katona volt?
- Nem. Felmentettek gyöngeség miatt.
- Testi, vagy lelki gyöngeség miatt?

— Testi, vagy lelki gyöngeség miatt?

— Testi, vagy lelki gyöngeség miatt?

A vád tanács megerősítette a letartóztatási végzést

Ezután Gerota ügyész emelkedett szólaásra. Mindenekelőtt is szükségesnek tartotta leszögezni, hogy a bíróság egy közönséges és távolról sem rendkívüli bünténnyel áll szemben. A bűnös, bár hogyan is igyekszik beállítani magát, lényegében egy középszerű, nyolc középsztyált végzett fiatalember marad, egy rögtönzött újságíró, aki bizzor származási támogatásokból tartja fenn magát. Szó sincs róla, mintha isten tudja, milyen magas érzelmei lelkesítenék.

Bezanak nem volt védője a tárgyaláson. A törvényszék minden vita nélkül megerősítette a letartóztatási végzést.

Az új kihallgatások

A vizsgálóbíró a tegnapi nap folyamán több informátort hallgatott ki, többek között Baicu és Guranescu szövetőit, akiknek lakásán ugyancsak alapos ház-

lakásán. Percinarut azzal vádolják, hogy összeköttetésben állott a merénylő Bezával.

A Vajda belügyminiszter és Junian igazságügyminiszter közötti tárgyalások eredményeképpen a kormány megkezdte a büntető szanckciók alkalmazását azon igazságügyi, közigazgatási és rendőrhatalóságokkal szemben, amelyek bűnös passzivitást tanúsítottak a zavargások során. Pacurau baltii főügyész, aki — mint ismeretes — az ottani antiszemita agitációt jóindulattal támogatásban részesítette, sőt maga is inzultált zsidó járó-kelőket, fegyelmi uton Dévára helyezték át. Ez természetesen egy igen gyenge kezdet, — írja az Adeverul — gyenge és késői, mert a baltii agitációk képezték az előjátékát a borsai és a bukovinai történeteknek. Ha már akkor meg történtek volna a törvényes intézkedések, sok mindent el lehetett volna kerülni.

Ugyancsak a Vajda és Junian közötti megbeszélésen határozták el, hogy 2 bírót, akik bűnösnek bizonyultak az agitációkban, fel fognak függeszteni. El fogják távolítani helyeikről azokat a hatóság vezetőket, akik tehetetleneknek, vagy rosszhiszeműeknek bizonyultak.

A vonatokon osztogatják Zelea Codreanu röpiratát

Bucuresti—Bukarest, július 23. A Dimineata jelentése szerint a kormány beharangozott szanckiói ellenére is erőteljes antiszemita propaganda folyik az országban, amelyet Corneliu Zelea Codreanu vasgárdistái irányítanak a hatóságok szemelátára. A vasgárda tagjai végigjárják a személyvonatokat és Zelea Codreanu gyújtóhangú manifesztumait osztogatják szét az utasok között.

A vasut és automobil harca kiélesedett

Madrid, július 23. Közölte az Uj Kelet, hogy Madridban a közelmúltban lezajlott a tizennegyedik nemzetközi vasutügyi kongresszus. A kongresszus csak elvi határozatokat fogadott el, a határozatok gyakorlati kidolgozását későbbre halasztották. Most ezekkel a munkálattal is elkészültek. A közérdeklő határozatok közül különösebb érdeklődésre számot tarthatnak azok, amelyek az automobilnak a vasutal való versenyére vonatkoznak.

Az első számú határozat megállapítja, hogy az autók a világ legtöbb országában a kormányok részéről a vasutakkal szemben különböző előnyökben részesülnek. Ezen változtatni kell. Az autók és autóbuszok tulajdonosait rá kell szorítani arra, hogy közutak javítását ne állami pénzekből, hanem az ő külön megadottasából eszközöljék. Követelik továbbá, hogy a garanciák tekintetében ugyanazok a rendelkezések legyenek mérvadóak, mint a vasutaknál. Követelik még, hogy az autók és autóbuszok vezetőinek és személyzetének munkaidéje semmivel se legyen hosszabb a vasuti munkásokénál. Kiszámították, hogy a rövid távolságokban (50—100 kilométer) a vasutak személyforgalma 24—60 százalék veszteséget szenvedett az autók életbeléptetése óta. A teherforgalom vesztesége 10—16 százalék. A személyszállítás díjai általában megfelelnek a vasutak másodosztályú menetárfijának.

Az autóbuszokkal való verseny érdekében a kongresszus követeli a közeli relációkban a kisebb szerelvényeknek gyakrabbi közlekedését, továbbá a sineken működő autóbuszok életbeléptetését. Követeli továbbá a mellékvonalakon közvetlen vonatok beállítását, az ünnepi vonatok beállítását, a vasuti összeköttetések megjavítását, a harmadosztályú kocsikok a hálófülkék bevezetését és a kamionárs-rendszer kiépítését.

A határozatok követelik továbbá a személy- és teherforgalomban a lehető legnagyobb tarifális redukcioikat, különösen száz kilométerig való távolságokban.

Eladó egy komplett, félmagas őrlésű malomberendezés, mely áll:

- 1 drb. 22-es hengerek,
- 2 pár 36-os francia kőjárt, emelődaruvál,
- 1 pár 36-os bányai kőjárt,
- 1 drb. új Friedrich-féle kombinált smirglikópenyes koptató,
- 1 drb. 4, 5 m. cylinderezta, lisztcsigával
- 1 dupla és 1 szimpla rádialista
- 1 drb. 40 HP petrol v. nehézbenzin motor szivattyúval, hibátlan,
- 1 drb. dupla és 1 drb. szimpla felvono,
- 3 drb. lisztcsiga és 1 drb. felbontó,
- 8 drb. transmissió az összes szíjkerékkel és csapágyakkal, összes szíjak, facsövek, zsáktartó stb. teljesen jó állapotban összeszerelve: ára Lei 250.000 azaz kettőszázötvenezer lei, esetleg részletfizetésre.

Értekezhetni: Dr. WERNER JENŐ val Satu-Mare, Str. Tudor Vladimirescu 18 sz.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bányászati zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámor Ferenc.
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszegi Ernő Hotel Imperial
Cikkeink utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

— Meleg idő várható. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognózisa szerint egyelőre igen meleg, tulnyomóan derült időjárás várható déli légáramlással. A hőmérséklet Budapesten ma délben 29° Celsius.

— Metzben a rajnai szeparatistákat ünnepele. Párizsból jelentik: Metzben a Francia-Rajna liga ma ünnepséget rendezett 90 rajnai szeparatista menekült tiszteletére, akiket a német nacionalisták elűzték rajnavidéki otthonaikból.

— Tűz egy hajógyárban. Hamburgból jelentik: Egyik hajógyár négyemeletes raktárában nagy tűz pusztított. A két felső emelet és az ott felraktározott alkatrészek és nyersanyagok megsemmisültek. A tűz okát még nem sikerült megállapítani.

— 120 millió frank értékű arany érkezett repülőgépen Párizsba. Párizsból jelentik: A Havas távirati iroda jelenti, hogy Londonból ma a lebourgeti repülőterre légi uton 7545 kg arany érkezett, melynek értéke 120 millió frank.

Agy- és szívérelmeszesedésben szenvedő egyéneknek a természetes „Ferenc József” keserűviz megbeszülhetetlen szolgálatot tesz azáltal, hogy a beltartalmat kiméletesen távolítja el. Tudományos tapasztalatok kétségtelenül tették, hogy a Ferenc József víz számos féldoldali hűdésben fekvő betegnek is megtette a kellő hatást s így nagy megkönnyebbülést okozott. A Ferenc József keserűviz kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

— Egy autóbussz utasainak katasztrófája. Párizsból jelentik: A Havas távirati iroda martignyi tudósítója jelenti, hogy a Szt. Bernát hágó és Chamonix közötti meredek utzakaszon egy társasautó, amelyen egy abbé és 15 fiatal leány utaztak, felborult. Őt leány és a soffőr életveszélyes, a többiek könnyebb sérüléseket szenvedtek. A leányok egyike kórházba szállítás közben kiszüveget. A sebesülteket a martignyi kórházban ápolás alá vették.

— Kiemelték az Északi tengeren tíz évvel ezelőtt elsüllyesztett Hindenburg cirkálót. Londonból jelentik: Az Északi tengeren egy évtizeddel ezelőtt elsüllyesztett Hindenburg cirkálót tegnap este kiemelték. Este kilenc órakor a cirkáló legnagyobb része már kiemelkedett a tenger vízből. A cirkálót kikötőbe vontatják. Ez a negyedik kísérlet volt a kiemelés végrehajtására s most végre sikerült.

— A legveszélyesebb sport a baseball. Londonból jelentik: A newyorki Fidelity biztosító társaság 4400 sportbaleset adatai alapján megállapította, hogy a legveszélyesebb sport a baseball, amely 807 balesetet okozott, azaz az összes balesetek 18 százalékát, utána sorrendben az uszás jön 562, a birkózás 287 balesettel. A legveszélytelenebb az asztali tenisz, amely 4400 eset közül csak 3-al szerepel.

— A tartományi igazgatóság tisztviselője tettenért egy besurranó tolvajt. Mancean János, a kolozsvári tartományi igazgatóság tisztviselője ma délelőtt arra lett figyelmes, hogy lakásának előszobájában valaki kezdi összegyűjteni az otlévo kabátokat. Szolgája segítségével lefogta az illetőt és bevitte a rendőrségre, ahol kiderült, hogy a hivatlan látogató azonos Liszkay József rovtomultu besurranó tolvajjal, aki lopási szándékból fordult meg a tisztviselő lakásában.

— Az európai körrepülés 39 résztvevője megérkezett a hestoni repülőterre. Londonból jelentik: Az európai körrepülés 39 résztvevője megérkezett a hestoni repülőterre. Del Val pilótáról, aki félnapja elhagyta Calais-t és a csatorna felett repült, hogy Angliába jusson, tenger feletti repülése megkezdése óta semmi hír nincsen. Hestonban a leszállásnál halálos végű baleset történt. Oertzen német pilóta kísérője, Redern újságíró a gép szárnyán akart leszállani, de a megdolgózó propeller köpenyét elkapta és a szerencsétlen embert a propeller egy levált darabja agyonütötte. A halálos baleset következtében a gép nekiszaladt egyik hangárnak és megromogódott.

Építsük fel a leégett zsidó Borsát!

Erdély zsidói becsülettel, tisztességgel kell kivégegyék részüket a borsai szerencsétlenek érdekében megindított segélykérőben. A tűzvész áldozatai még mindig nem tudtak valamire való férőhelyet szerezni és huszan-harmincan összezúfolva alszanak egy-egy épen maradt ház szobájában. A legtöbbje esőben-viharban kényszerül kint hálalni szabad ég alatt. Betegségek réme fenyegeti szegényeket, akiknek ruhájuk sincs, ami megvédené őket az idő mostohaságával szemben.

Aki eddig nem tette, hallgasson a szívére és nyissa meg pénztárcáját. Adakozzon, nyissa meg a jóérzés szilpjeit és küldje be tehetsége szerint adományait. Nem szabad engednünk, hogy földönfutókká váljanak. Fel kell építsük a zsidó Borsát!

Az adományokat a kolozsvári Kishitelbankhoz, a Banca de Credit Mărunthoz kell küldeni. Ruhaneveket és más természetbeni adományokat kolozsváriak a központi segélyző bizottsághoz a neológ hitközség Ferdinánd király uti irodájába, a vidékiek pedig Borsára a borsai segélyző bizottság címére küldjék.

A gyűjtésről újabb kimutatásunkat itt adjuk:

Adler Sámuel	5000 lej
Dr. Fischer Tivadar	5000 "
Dr. Hatieganu Emil	2500 "
Léb Samu	2000 "
Salzer Jenő	2000 "
Szenes Károly	2000 "
Bender és Mancell	1500 "
Kollár Miksa	1000 "
Farkas Lajos	1000 "
Fischer Rezső	1000 "
Mandula Marcel és Jenő	1000 "
M. Rosianu	1000 "
Vasöntöde és Gépgyár	1000 "
Ungár Lajos	1000 "
Zélig Samu	1000 "
Lignária	750 "
Auslander Lajos	500 "
Bernát József	500 "
Bernát Mór	500 "
Boros Bernát	500 "
Dr. Boskovitz Henrik	500 "
Boskovitz József	500 "
Czódik Károly	500 "
Dávid Hermann	500 "
Dr. Eisler Mátyás	500 "
Fischer Lipót	500 "

Ganz Dávid	500 lej
Goldberger Kálmán	500 "
Grünwald és Steiner	500 "
Izsák Simon	500 "
Katz Dénes	500 "
Morvay Vilmos	500 "
Nagyfaludi Nándor	500 "
Dr. Pollák Sándor	500 "
Sipos Jenő	500 "
Schwartzberger Mihály	500 "
Szabó Sámuel	500 "
Szolnoky Lajos	500 "
Dr. Bartha Aladár	300 "
Mátyás Mór	300 "
Bretter Mór	200 "
Ferenc Mendel	200 "
Freu Lajos	200 "
Hirsch H. Adolf	200 "
Katona Sándor	200 "
Klein Eljáhu	200 "
Landesmann Lajos	200 "
Lax A. Salvator	200 "
Léb Izsák	200 "
Löbli József	200 "
Klein József Ghimes gyűjtése	2000 "
Dr. Vajna Imidor Alvinc	1000 "
Hoffmann Dezső, Ermihályfalva	200 "
Roóz Zoltán, Farcasa gyűjtése	1040 "
Antal Zsigmond, Hátszeg	200 "
Ehrenwald Heinrich, Alsószombatfalva	200 "
S. A. R. Schenker & Co Cluj	500 "
Gál Oszkár igazgató, Cluj	200 "
Strasser Károly, Pécska	500 "
Schanger Samu, Arad	200 "
Herzlinger Gyula, Balázsfalva	500 "
Springer Gyula, Brasov	500 "
Ing. B. Neumann, Mărăsesti	2000 "
Spéter Gábor, Zilah	500 "
Bori Lajos, Zilah	60 "
Salamon Testvérek, Gyéres	2000 "
Reichenstein Lázár, Bura-Somes gyűjtése: Reichenstein Lázár 100, Reichenstein Lázár 100, Weisz Mór 100, Léwi Mózes 120, Friedmann Jakab 113, Krausz Izidor 100, Krausz Mihály 200, Kisebkek 222 1037 "	
Összesen	54.871 lej
Eddig kimutatva	36.760 lej
Eddigi gyűjtésünk összege	91.631 lej

Két repülőgép-katasztrófa történt tegnap délelőtt a szamosfalvi repülőtéren

Az egyik repülőgép lezuhant, a másik kényszerleszállást végzett

Cluj—Kolozsvár, július 23. (Az Uj Kelet tudósítójától). Ma délelőtt folya man Szamosfalva, illetve Kolozsvár határában két, szerencsére nem halálos repülőszerecséltenség történt. Az első szerencsétlenség áldozata Delean kiképző szakaszvezető, aki tizenegy óra felé szállt fel gépével a szamosfalvi repülőtéren, hogy a szokásos légi gyakorlatokat elvégezze. A felszállás simán ment. A falu határában azonban a gép ingadozni kezdett, majd többször megfordulva a levegőben — lezuhant.

A zuhanást észrevették a repülőter inspekción tisztjei és azonnal a baleset színhelyére siettek. A gépet teljesen összetörve találták meg. A szakaszvezető eszméletlenül és véresen feküdt az egyik összeroncsolt gépszárny alatt. Az ezredorvos megvizsgálta az eszméletlen embert. Megállapította, hogy a zúzódások súlyosak ugyan, de nincs nagyobb baj, a szakaszvezető pilóta egy-két heti pihenés után — újra gépre ülhet.

Kevésel Delean szakaszvezető balesete után Kolozsvár határában egy másik repülőgép végzett kényszerleszállást. Joannovic főhadnagygyal és Pacsa hadnagygyal. A szerencsétlenségről, illetve a kényszerleszállásról értesítés jött a kolozsvári rendőrségre, ahonnan Clonta rendőrkezes és Draghiciu rendőrigazgató autózott ki a helyszínre, több újságíró társaságában.

Itt sem történt semmi komolyabb baj.

A pilóták zihálva, kifáradva ugyan,

de mosolygva magyarázták el az esetet. A lombi erdő felett haladtak éppen, amikor motorhiba keletkezett. A dolog rendkívül veszélyes volt, mert a fákkal sűrűn telenőt erdőben teljesen lehetetlen volt a leszállás. Szerencsére azonban nem vesztették el lélekjelenlétüket. Pár pernyi ide-stova repülés után megpillantottak egy távoli tisztást, odakormányozták a gépet és leszálltak, megszabadulva így a biztos haláltól, ami az erdőben való leszállással bizonyára bekövetkezett volna. Jó, hogy idejében pillantották meg a tisztást, mert a gép, ahogy földre érték, azonnal felmondta a szolgálatot. Így a két pilóta élete valóban csak néhány pillanaton fordult meg.

Érdekes, hogy ezek az esetek a másodikk, illetve harmadik balesetet képezik, amely a szamosfalvi repülőterep pilótáival történt. Néhány nappal ezelőtt ugyanis Danghie Nicolae pilótaörmeister a tordamegyei Abrud határában volt kénytelen kényszerleszállást eszközölni. Az örmeister eltévedt az Érc-hegység feletti kődben és ezért kellett közben meg is sérült géppel leszállania, amely bizonyos surlódásokkal történt.

IZZADÁS ELLEN

MENTHOLOS

DIANA

SOSBORSZESZ

Internatul pt. fete evrei IZR. Leányinternátus

felvesz a jövő tanévre bennlakó rendszer és magántanulókat. Állandó feltűgyelet, correpetálás és elsőrendű orth. köser ellátás. Orvosi, correpetálási és ellátási díjak egy tanévre 23.800 lej, mellékdíjak nincsenek. Prospektust kívánatra küld: Steiner IZR. Leányinternátus Arad.

— Újabb gyermekparalízis megbetegedések Franciaországban. Párizsból jelentik: Strassburgból jelentik, hogy Bas-Rhin megyében 11 újabb gyermekparalízis-megbetegedés fordult elő. A Pasteur-intézet bizottságot küldött Strassburgba a betegség tanulmányozására.

— Egy olasz pilóta Tokióba érkezett. Bécsből jelentik: Rómából jelentik, hogy S. Lombardini olasz pilóta japán időszámítás szerint este 19 óra 15 perckor megérkezett Tokió repülőterére és ezzel megteremtette a légi összeköttetést a japán és az olasz fővárosok között.

— Javult Wagner Siegfried állapota. Berlinből jelentik: Bayreuthi jelentés szerint Siegfried Wagner állapotában hirtelen javulás állott be és az orvosok most már újra biznak felgyógyulásában.

— Tizennégymillió ötszázhetvenkét ezer lakója van Csehszlovákiának. Prágából jelentik: A márciusi népszámlálás a köztársaság területén 14 millió 572 ezer lakost talált. A szaporodás a falvakban kilencszer akkora, mint a városokban.

Sir Alfred Mond nyilatkozik az angol vegyi iparról. Londonból jelentik: Sir Alfred Mond (lord Melchett), aki a világ legnagyobb vegyi műveit fölött rendelkezik, nyilatkozott a vegyi-iparban tapasztalható pangásról. Minden iparágat — mondotta Sir Alfred Mond, — megtámadott a világgazdasági krízis, de a kémiai ipar az, amely aránylag nagyon erősen tartja magát. A vegyi cikkek ára elérte a mélypontot és lassu javulásra van kilátás. Az angol vegyi gyárak üzemi redukciója jelentéktelen és a részvények aránylag kevés veszteséget szenvedtek.

— A huedini (Bánffy-hunyad) 1930 július hó 25 és 26. napjaira eső országos vásár 1930 július hó 28 és 29. napjain lesz megtartva.

— Saljapin pere a szovjet ellen. Párizsból jelentik: Saljapin, a világhírű baritonista pert indított egyik párizsi bíróság előtt a párizsi szovjetkereskedelmi képviselőt ellen amiatt, hogy emlékiratát jogosultság nélkül eladták egy párizsi könyvkiadó cégnek, amely az emlékiratokat könyv alakban forgalomba is hozta.

— A kuruzsló áldozata lett. Berlinből jelentik: Huzamosabb idő óta garázdálkodik egy új „próféta” Berlin környékén, Weisenberg József nevű egyén, aki azt hirdeti, hogy minden betegséget saját maggyógyít. Szektát is alakított tanai terjesztésére és sajnos vannak hívei, akik egyben áldozatai. A legutóbbi áldozata Hensike Hildegárd, egy földesgazda 15 éves leánya. A leány szemgyulladásra kapott. Szülei orvos helyett Weisenberghez fordultak, aki sajátj kezelte. A kezelés következtében a leányka megvakult. Az ügyesség eljárását indított az álprófeta ellen.

— Huszonötgyermekes anyja. Budapestről jelentik: Az idén is megrendezik az anyák napját, amely alkalommal a többgyermekes anyákat pénzjutalomban részesítik. Az idén máris ezeryolevanegy asszony jelentkezett és mindegyiknek legalább tíz gyermeke van. Igen sok tizenhárom-tizenöt gyermekes anyá akadt, de van egy huszonhárom és egy huszonöt gyermekkel megáldott anyja is.

— Agyonujtott a villám négy turistát Tirolban. Bécsből jelentik: A pitztahti alpesekben súlyos turista baleset történt, amelynek négy emberélet esett áldozatul. A chemnitz-i turista egyesület négy tagja tegnap a chemnitz-i menedékházból a pitztahti alpesekbe kirándulást rendezett és amidőn a gleccserre érkeztek, borzalmas vihar középpontjába kerültek. Miután a turisták nem tértek vissza a menedékházba, amint azt előzőleg megígérték, a vezetőknél egy mentőexpedíciója kérésükre indult. A turisták közül három megtaláltak, amint a mászókötelet függetek. A negyedik holttestét ezeideig nem tudták megtalálni. A megindított vizsgálat megállapította, hogy a turistákat villámcsapás érte és ez okozta halálukat.

Irta: GUO

Nemrégiben egy ügyes stat hogy április hónap volt munka Amerikában. Vaj Csak annyi bizo nélküliség a föld gabb kontinensén kat nem öltött n Ugyanakkor az anyagok, mint a az összes piacok jelenti, hogy tul vonalon. Tulterm ség: az emberiség tulsokat termel, kényszerítetlenség mindketten szenved keressük az egy Semmi másban és a fogyasztás s ket a világháború

A háború igen összes háborúk időre bizonyos ter tönzés azonban nem volt, hiszen nap rettető me tak. A hadviselő ségek voltak, h godott négy este romjain. A nyer zott cikkek, az a vegyi termékek zódtak és meg egész világon. A Kina, Ausztrália természetellenes amely körülövezt resemb műszelás

Különösebb erő azért, mert mill gyilkolta egymás pontjain, a mun kereskedők, az ip sok világszerte a jöletnek vidámsá egyszerre csak v Mindenki kezdte összenyert. A jöl tek. A háborus békebeli iparra vissza. Nem kelle nak megértésére sem, hogy ez a muló tünet volt. és tönkretette az tőkéket. Minthog lás orgánián vé maradt más meg moruság.

Ezt könnyen és re látni. Az op hitték, hogy ezt bizonyos időre n befejezését ugya általános elszegé ru alatt megkezd tatódott a békéne dejében. Most má rázni ezt a feltün nek több oka vo háboruban össze akkor kezdte elk beállott. A korri gyorsaság által után mindenütt folytatták az elac tendeig. A tőke p és kezdetleges m egy új, finomabb Az infláció nem módja annak, ho óriási magán és amelyek a hábor tak fel, az adóso a gazdáknak, az a parasztnak ja jukkal kellett vo tőkét, mint a kar minden keresked cíós korban virá a hitelezők romlá ra: az állami hit hitelezőkén. Vég a tőke rombolása tarthatott örökre leggazdagabb álla riult. Az európa kellett térniük a közé, abba kellett csinálást, egyens költségvetést és magasabb, vagy

Miután a pénzt tak, Európa nem vására, hanem is kezdetű élni, ugy azután a földműv kedelem fogyasztó ennek következté növekvő munkané nyereség leszállit

Ete evrei ernátus

ennlakó rendes
ndó feltűvelet,
dű orth. köser
lái és ellátási
ei, mellékdiák
vívánatra küld:
nátus Arad.

alizises megbe
ban. Párizsból
jelentik, hogy
jabb gyermek-
fordult elő. A
ágot küldött
tanulmányo-

kióba érkezett,
ából jelentik,
z pilóta japán
9 óra 15 perc
pülőterére és
égi összekötte
fővárosok kö-

fried állapota.
euthi jelentés
állapotában
és az orvosok
felgyógyulása-

százhetvenkét-
rákiának. Prá-
si népszámlá-
tén 14 millió
szaporodás a
kora, mint a

tkozik az an-
ból jelentik:
elchetti), aki a
veit fölött ren-
vegyi-iparban
Minden ipar-
red Mond., —
sági krízis, de
aránylag na-
A vegyi cik-
ot és lassu ja-
gól vegyi gyá-
ntékelten és a
és veszteséget

yad) 1930 ju-
éső országos
és 29. napjain

jet ellen. Pá-
a világhírű
egyik párizsi
zovjetkereske-
att, hogy em-
kül eladták
égnek, amely
lakban forga-

lett. Berlin-
idő óta ga-
féta" Berlin
József nevű
gyi minden
ogyi. Szeptá-
sére és sajnos
n áldozatai. A
e Hildegard,
nyia. A leány
Szülei orvos-
ordultak, aki
következtében
ügyesség el-
a ellen.

anya. Buda-
is megrende-
ely alkalom-
ákat pénzü-
idén máris
jelentkezett
tiz gyermeke
egy huszon-
gyermekkel

am négy tu-
jelentik: A
s turista bal-
gyis emberélet
tízi turista
nap a chem-
tztahli alpe-
és amidőn
almas vihar
liután a tu-
menedékház-
egyérték, a
diciója kere-
közül három
mászókötelen
estét ezideig
megindított
ogy a turis-
s ez okozta

Az igazi és áljólét

Irta: GUGLIELMO FERRERO, a firenzei egyetem tanára

Nemrégiben egyik angol újságban egy ügyes statisztikus kiszámította, hogy április hónapban 30 millió munkás volt munkanélkül Európában és Amerikában. Vajon helyes ez a szám? Csak annyi bizonyos, hogy a munkanélküliség a földkerekség két leggazdagabb kontinensén soha ekkora arányokat nem öltött mint ma.

Ugyanakkor az árak — úgy a nyersanyagok, mint az iparcikkek árai — az összes piacokon zuhannak, ami azt jelenti, hogy túltermelés van az egész vonalon. Túltermelés és munkanélküliség; az emberiség egy része dolgozik és tulsokart termel, a másik rész pedig kényeztetlenségre van kárhoztatva és mindketten szenvednek. Vajon miben keressük az egyensúlytalanság okát? Semmi másban nem, mint a termelés és a fogyasztás szélsőségeiben, amelyeket a világháború idézett elő.

A háború igen nagy fogyasztó. Az összes háborúk működésbe hoztak egy időre bizonyos termelési ágakat. Az ösztönzés azonban soha ilyen rendkívüli nem volt, hiszen a hadseregek minden nap rettentő mennyiséget fogyasztottak. A hadviselők pénzforszárai oly bőségek voltak, hogy mindenki gazdagodott négy esztendőn keresztül Európa romjain. A nyersanyagok, a feldolgozott cikkek, az élelmiszerek, a fémek, a vegyi termékek árai mind megduplázták és megháromszorozták az egész világon. A két Amerika, Japán, Kína, Ausztrália résztvettek abban a természetellenes mértékű haszonban, amely körülövezte a történelem legvéresebb megszűnésait.

Különösebb erőfeszítés nélkül, csupán azért, mert millió meg millió ember gyilkolta egymást Európának bizonyos pontjain, a munkások, a parasztek, a kereskedők, az iparosok, a földbirtokosok világszerte arra ébredtek, hogy a jólétek vidámságai és kényelméből egyszerre csak visszazuhanának a földre. Mindenki kezdte elkölteni, amit előbb összenyert. A jólét és az árak növekedtek. A háborús ipar és kereskedelem békebeli iparra és kereskedelemre tért vissza. Nem kellett nagy bölesség annak megértésére, hogy a háború alatt sem, hogy ez a rendkívüli jólét csak mulató volt. Európa szórta a pénzt és tönkretette az 1848 óta felhalmozott tőkéket. Minthogy a haszon és a tekozlás orgiáinak véget kellett vetni, nem maradt más meg, mint a romok és nyomorúság.

Ezt könnyen és biztosan lehetett előre látni. Az optimisták azonban azt hitték, hogy ezt a tények legalább egy bizonyos időre megcáfolták. A háború befejezését ugyanis nem követte egy általános elszegényedés, hanem a háború alatt megkezdődött jólét még folytatódott a béke első négy-öt esztendőjében. Most már meg tudjuk magyarázni ezt a feltűnő képtelenséget, amely nek több oka volt. Igen sok ember a háborúban összegyűjtött pénzt csak akkor kezdte elkölteni, amikor a béke beállott. A kormányok a megszokott gyorsaság által ragadtatva, a háború után mindenütt tovább költöttek és folytatták az eladósodást jó néhány esztendőig. A tőke pusztításának egyszerű és kezdetleges módját most felváltotta egy új, finomabb eljárás: az infláció.

Az infláció nem egyéb, mint közvetett módja annak, hogy megsemmisítsék az óriási magán és állami adósságokat, amelyek a háború folyamán halmozódtak fel az adósnak: az iparosoknak, a gazdáknak, az ipari munkásoknak és a parasztnak javára, akiknek munkájukkal kellett volna megfizetni egy a tőkét, mint a kamatot. Minden ipar és minden kereskedelem, amely az inflációs korban virágzásnak indult, mind a hitelezők romlásán növekedett nagyra: az állami hitelezőkén és a magánhitelezőkén. Végeredményben azonban a tőke rombolása a kibúvók dacára sem tarthatott örökké, mert végre még a leggazdagabb államok hitele is kimerült. Az európai államoknak vissza kellett térniük a lehetőségek határai közé, abba kellett hagyni az adósságcsinálást, egyensúlyba kellett hozni a költségvetést és stabilizálni a pénzt, magasabb, vagy alacsonyabb kurzuson.

Miután a pénzt mindenütt stabilizálták, Európa nem élt tovább a tőke rovására, hanem ismét a jövdelemből kezdett élni, úgy mint 1915 előtt. Most azután a földművelés, az ipar és kereskedelem fogyasztói kezdtek csökkenni, ennek következtében estek az árak. A növekvő munkanélküliség, a lecsökkent nyereség lezállították a fogyasztást s

mindjobban kiélezték a válságot. A jólét korszakában állandóan a hausse volt növekvőben, ma pedig a baisse nő folyvást, szinte feltartóztatlanul.

A válság elkerülhetetlen volt. Vajjon sokáig tart-e? Ez a legfontosabb kérdés, amit feltehetünk a mostani gazdasági válság alkalmából. Mert bármilyen kellemetlen is a válság, komolyabb politikai és erkölcsi következményei csak akkor vannak, ha sokáig tart. Nyilvánvaló, hogy észszerű optimizmusnak csak azzal a feltétellel van helye, ha a béke megszilárdul s a kormányok elkezdnek gazdálkodni oly módon, hogy komolyan megszorítják az összes fölösleges kiadásokat.

A háború mindig elszegényítette a középosztálybelieket, a tömegeket, a többséget, egy kisebbség javára. Az idők még ebben a tekintetben is javultak, mert a világháború ha sok embert gazdaggá is tett, legalább a nyomor kiáltó formáit nem idézte elő, mint hajdan. Oroszország kivételével az éhség sehol sem fenyegeti a szerencsétlen

emberiséget. De ha a baj, amit a világháború előidézett, kisebb is a régi nagy háborúk okozta bajoknál, mégis csak a béke hozhat orvoslást ma is úgy, mint mindig. A béke volt minden időkben a tömegek pártfogója és a szerény vagyoni megőrzője. A jólét az alsó néprétegek közé és a középosztályokba csak hosszú békés időszak után szokott behatolni; ilyen volt a római császárság első és második évszázada és az a száz esztendő, amely 1815-től 1914-ig tartott Európában. Bármily pillanatnyi előnyöket biztosított is a világháború a parasztnak és a munkásoknak, ezek csak a békétől várhatják sorsuknak igazi és tartós javulását. Ujból csak a béke hozhat jólétet az egész földre s az emberiség nagy tömegeire. Amde a béke nem tudja kiegyensúlyozni a világ gazdagságát, ha a kormányok tovább költenek és szaporítják az adósságokat. Jól ismert tény az, hogy amidőn a kormány elnyel egy nagymennyiségű gazdagságot, elszegényíti az országot.

A pénzügyi gazdálkodás kicsapongásai a történelemben mindig nagy romlásoknak voltak okai. Bármilyen produktív is a mi korunknak fáradszóról tevékenysége, nem tudja eltakarítani a háború romjait, ha az államok minden gazdagságot elnyelnek.

Kétszáz német mozdonyt vett bérbe a román kormány. A kormány a gabonaexport lebonyolítása érdekében napi 65—75 birodalmi márka bértért vett bérbe kétszáz darab német mozdonyt.

Estek az élőállat-árak. A lemorzsolódott gabonaárak mellett az állatkereslet is hanyatló tendenciát mutat. A gazdák panaszkodnak a marhaérés miatt, elmondják, hogy egy pár olyan ökörért, amelynek nemrégben 35.000 lej volt az ára, ma már 30.000 lejt sem tudnak kapni.

Németek a hét százalékos záloglevelekért. Berlinből jelentik: A német bankok érdekképviseleti szervei tanácskozást tartottak a birodalmi gazdasági minisztériumban és elhatározták, hogy a 7 százalékos kamatozású záloglevél-típus fogják érvényesíteni. Új üzleteket már csak a 7 százalékos-típus alapján kötnek és nem fejtenek ki tevékenységet nyolc százalékos levelek elhelyezésében. Azonkívül azt is elhatározták, hogy nagyobb gondot fordítsanak a kibocsátások arfolyamára és csökkentik a záloglevél-kibocsátással kapcsolatos költségeket, különösen a bonifikációkat és közvetítési jutalékokat.

Az Egyesült Államok háztartásában nagy leépítéseket eszközölnek. Washingtonból jelentik: Hoover, az Egyesült Államok elnöke, felszólította a kabinet tagjait, hogy tegyenek előterjesztést neki az egyes minisztériumok leépítésére. Az elnök az egyik minisztertanács alkalmával élesen állást foglalt ugyanis a fölösleges hivatalok és színekurák ellen. Tétéről-tételre bizonyította be, hogy azt a 209 millió dollártöbbletet, amelyet az ideai költségvetés mutat fel, meg lehetett volna takarítani. A közeljövőben valószínűleg számos hivatal fel fognak oszlatni, illetve takarékosági okokból be fogják osztani más reszortokba.

A magyarországi buza és rozs első szállítmányai. Budapestről jelentik: A gabonatozsdén nagy a bizonytalanság, mert most van folyamatban a cséplés és ilyenkor csekély a kínálat. Ettől függetlenül erősen érezteti hatását az is, hogy a malmok keveset vásárolnak. Az export, tekintve, hogy a külföld a gabonaárak tekintetében még teljesen tájékozatlan, ugyszólván stagnál. Az új búzából és új rozsból azonban megérkeztek az első szállítmányok Budapestre. Az eddig érkezett árú, szakemberek szerint, minden tekintetben megfelel a követelményeknek. A buza élénk vöröses színű, fajsúlya pedig 80—83 kiló az áru a vagonokban van és nem rakták ki, mert várnak, míg a boletta-törvény végrehajtási utasítása megjelenti.

Meghiúsult a kalapgyári kartell. Temesvárról jelentik: Néhány hét óta ismétellen tárgyalások folytak az erdélyi és banáti kalapgyárak vezetői között. A tárgyalások egy kartell létrehozását célozták, mely 19 gyárat egyesített volna a piac fokozottabb kihasználására egyenes árak mellett. A tárgyalások most végleg meghiúsultak, miután egyik legnagyobb termelőt, a temesvári kalapgyárat nem sikerült kartellbe való belépésre rábírnai. A Temesvári Kalapgyár Rt. igazgatója, Veres, munkatársának a következőket mondotta: A kartellel szemben kénytelenek voltunk teljesen elutasító álláspontra helyezkedni. A jelenlegi gazdasági viszonyok között teljesen elhibázott gazdasági politika volna bármilyen áremelési törekvés, már pedig a kartellnek csakis ez lehet a célja. Az idő nem alkalmas ilyen törekvésekre, mert csak még jobban megnehezítené az áru elhelyezési lehetőségét. Egyszóval: a mostani viszonyok között csak olcsóbbítani szabad, de drágítani nem.

Újabb forgalmi adó rendelet. Bukarestből jelentik: A forgalmi adó körüli anomáliák még mindig nem szűntek meg. A legtöbb erre vonatkozó rendelet homályos és alkalmas ad a végrehajtó közegeknek arra, hogy azokat tetszésük szerint magyarázzák. A pénzügyminisztérium most újabb rendeletet intézett a pénzügyigazgatóságokhoz, hogy kiknek kell és kiknek nem kell forgalmi adót fizetni. Eszerint forgalmi adót kötelesek fizetni az ipariskolák is, a szikvizgyárak és a zsidó pászkasütődék is. Azok után a petróleumtermékek után, amelyek a társaságok rakfáraiban használtak fel, szintén kell forgalmi adót fizetni. A cséplőgéptulajdonosokat a rendelet felmenti a forgalmi adó alól. Ugyancsak nem esik ilyen adó alá a malmok őrlővám fejében fizetett gabonája sem. Megismétli a rendelet a pénzügyminisztériumnak azt a régebbi előírását, amely szerint 75 százalékos forgalmi adó leszállításában csak azok a kisiparosok részesülnek, akik új munkák elkészítése mellett javítással is foglalkoznak. Remélhetőleg az új rendelet megszünteti az anomáliáknak legalább egy részét.

KÖZGAZDASÁG

Amerika

csak márka-árakat enged be

Newyork, július 23. Az új amerikai vám törvény életbeléptetése kapcsán az Egyesült Államok augusztus 17-től kezdve csak olyan árakat engednek be az Unió területére, amelyek márkázva vannak olyképpen, hogy a csomagoláson feltüntetett speciális márka előre meghatározott minőséget, súlyt és esomagolási módszert tartalmaz. Pósonan körírálja a törvény, hogy ezen márká-

nak miként kell külsőleg kinézni és mely adatokat kell tartalmazni.

Minden olyan importcekk, mely márka nélkül kerül vámkezelés alá, a bevitteli vámokon kívül 10 százalék illetékkel lesz terhelve. Ezen rendelkezés azt célozza, hogy a vámkezelést megkönnyítsék, másrészt pedig, hogy a tömegeiket távolítsák a piactól.

Küszöbön a román-magyar külkereskedelmi szerződés

A két állam delegátusai a vámkérdések 95 százalékában megegyeztek

Budapest, július 23. Beavatott helyről származó információk szerint az elmúlt hetek alatt Budapesten lefolytatott román-magyar kereskedelmi tárgyalások, — melyek főképpen vámproblémákra vonatkoztak, eredményesen fejeződtek be. A két delegáció között a tarifális kérdéseket illetően 95 százalékban megegyezés jött létre.

A függőben levő kérdésekben a román delegációnak nem volt joga dönteni s így Madgearu maga fog határozni

még pedig Nickl Alfréd magyar delegátussal való személyes tárgyalás során. Miután a még megoldatlan ügyek kisebb jelentőségűek s maguk az ellentétek is minimálisak, kétségtelen, hogy a magyar-román kereskedelmi szerződés aláírása már a legközelebbi napokban megtörténik.

Ezzel a két állam közötti gazdasági kapcsolat egészen jelentős lépéssel halad előre.

Új gabonafajta Oroszországban

Berlin, július 23. Orosz gabonaszakértők néhány éve kísérleteznek a buza és rozs keresztezésével. Allítólag sikerült a két termény keresztezéséből egy olyan új fajta gabonát előállítani, amely tartalmazza a buza minőségét és a rozs kitűnő fagyálló képességét. Ezen új gabonafajta elterjesztésétől azt remélik, hogy az orosz buzaterületet sikerülni fog lényegesen Észak felé kiterjeszteni. Más országokban is foglalkoztak ilyen kísérletekkel, így nagyon behatóan Mr. Pridham Ausztráliában, aki azonban kísérleteit abbahagyta, miután az új termény nagyrésze terméketlenné bizonyult. Az orosz jelentés ezzel szemben arról számol be, hogy az új termény kiélegető eredményt hozott és a jövő évben a kísérleti farmokon jelentékeny mennyiséget fognak belőle elvetni.

Ez évben már életbeléptetik az aranymérlegeket. Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztériumban beható tanácskozások folynak az aranymérlegek bevezetése érdekében. A pénzügyminiszter ugyanis elhatározta, hogy a részvénytársaságokat és nyilvános számadásra kötelezett vállalatokat aranymérleg készítésére fogja ez évben utasítani.

Az állam felvásárolja az Arad-Brádi Ipari Rt. részvénykisebbségi pakettjeit. A pénzügyminiszter Leon Munteanút, a szeszosztály eddigi vezetőjét vezérigazgatónak nevezte ki és egyidejűleg az Arad-Brádi Ipari Rt. (volt Arad-Csanádi Vasút) igazgatóságába, mint a pénzügyminisztérium képviselőjét delegálta. Az Arad-Brádi Rt. ezidőszent az egyezmény alapján 80 százalékban az állam tulajdonát képezi és újabb tárgyalások folynak a 20 százalékos részvénytostok felvásárlására. A tárgyalások során az állam ugyanolyan kielégítési kvótát ajánlott fel a részvénykisebbségnek, mint amilyen alapon történt a részvenymajoritás felvásárlása, illetőleg a tulajdonosok kielégítése.

Egységes autótípus egész Európa számára. Milánóból jelentik: A napokban Milánóban konferencia zajlott le, amelyen megjelentek az összes autombilgyárak képviselői. A konferencia célja főleg az volt, hogy a gyárak állapotjanak meg egyészes kocsi-típus előállításában. Különös gondot akarnak fordítani arra, hogy az emeltyüket, a tengelykapcsolót és a pedált minden kocsin egyformán helyezzeék el. A különböző gyártmányú kocson ezek az alkatrészek egyformán legyenek elhelyezhetők, ami megkönnyíti mindenki számára a kocsikezelést. A konferencia elhatározta, hogy bizottságot küld ki, főleg szakemberekből, akik ki fogják dolgozni a szükséges részleteket.

Színház — Művészet

Film és siker

Irta: Cecil B. de Mille

A siker legnagyobb ellensége a filmnél maga a siker. Mindenki számára, akire valamilyen siker vár, csak előnyös lenne, ha legalább egy évre vesztésgár alá helyeznék és a siker tudta nélkül volna köteles tovább dolgozni.

A siker a filmemberek között háromszorosan veszedelmes, mert a reakciója abszolút biztos, pillanatnyi és ezért nagy horderejű. Egy színpadi színész, aki mondjuk Newyorkban éveken keresztül nagy sikereket aratott, mihelyt egy másik, nem is messze fekvő városba kerül, megállapíthatja, hogy az emberek ott a nevét rosszul ejtik ki, ha egyáltalán ismerik. Egy filmszínésznek egyszer legyen sikere és máris ezernyi levél fut be hozzá a közönség minden rétegéből, az ország minden városából. A sztár nem mutatkozhatik a nyilvánosság előtt, hogy a közönség minden kímélet nélkül ujjal ne mutogasson rá: Itt megy a nagy sztár!

Természetes, ha ez a tapasztalat, egyes sztároknak, különösen fiatalabb embereknél, a fejébe száll és véleménye szerint a következő generációnak csak hasznára válhatna, ha e befolyások náluk nem érvényesülnének.

De nemcsak a színészek számára lehet a siker ilyen végzetes hatása. Igen sokszor tapasztalhatjuk a sikernek ezt a mérgező hatását a producensek és a rendezők között is a „follow the leader”, a film irányzata következtében. Ez alatt azt értem, hogyha egy gyáros vagy egy rendező valamilyen storyval világ siet a sikert aratott filmhez hasonló alkotni, sőt igen sokszor egyenesen a sikert aratott film másolatát készítik el. Emlékeztetes dolog még a közönség előtt is az például, hogy a Big Parade nagy sikere után a háborús filmeknek valóságos özöne zúdult a mozokra, a Wings után viszont tömérdek aviatikus-film készült el.

Már most — nem akarom, hogy bárki félreértse — semmi kifogásom az ellen, ha egyes kollégáim meglehetősen kockázatmentesen módon akarnak pénzt keresni. A filmgyártás meglehetősen költséges multság és természetesen, hogy mindenki költségeinek fedezésén kívül nyereséget is akar. Véleményem szerint azonban a jogos vágy és kívánság teljesítésére nem a legjobb mód egy-egy nagy sikert aratott film lemásolása. Csak ez a legkönnyebb! Tudom, hogy az embert csábítja a meglehetősen könnyűnek látszó út és minden esetben nagyobb anyagi eredménnyel kecsegtet, mint valami új ötlet, valami soha eddig még nem látott téma kísérlete. Miután azonban az, aki arra vállalkozik, hogy a közönség érdeklődését felkeltse, bizonyos mértékben mindig kockázatot vállal magára, munkánkat azzal a szándékkal kell megkezdennünk, hogy a közönség figyelmét fel kell magunk iránt kelteni.

Objektíve megállapítom azonban, hogy nem mindig a producensek hibája az, hogy nagy sikert aratott filmet másol le, hanem igen gyakran saját jobb belátása, szándéka és tudása ellen kénytelen külső nyomásnak engedni. Emlékszem, hogy egyszer egy filmgyári vállalkozás üzletbetei gyűlést tartottak, amelyen, minthogy a vállalat kötelekésbe tartoztam, én is résztvettem. A gyűlés közvéleménye a Big Parade nagy sikere után folyt le. Emlékeztetes, hogy a film a legnagyobb sikert aratta, annak ellenére, hogy a közönség akkor látszólag torokig volt mindennel, ami a háborúra emlékeztette őt. Mikor pedig a gyűlésen megjelent igazgatókat és alkalmazottakat megkérdeztem, hogy tulajdonképpen milyen filmeket óhajtanak, egyértelműleg kijelentették, hogy olyanféle filmeket, amilyen a Big Parade. Ez a külső nyomás természetesen a színházigazgatóktól és a közönségtől indult ki, mert a film annyira tetszett,

hogy igen sok ember azt mondta a moztulajdonosoknak: Ilyen filmeket hozzanak mindig!

Egy gyárosnak azonban nem szabad az ilyesféle dologtól befolyásoltnia magát, hanem az általános helyzetet kell tanulmányoznia, hogy megállapíthassa, mi kell valóban a publikumnak. Így — meggyőződésem szerint — új filmemberek, amelyet Madame Satan címmel készítettem a Metro-Goldwynnak, egészen új ötletet dolgoztam fel, amikor a dráma csúcspontján egy teljes sebességgel haladó Zepelin roppan ketté és körülbelül két-száz ember ejtőernyőn menti meg az életét. Ilyenmi a valóságban még eddig nem történt meg. Az én érzésem azonban az, hogy a publikum fantáziája már megérett ilyen jelenetre, a mely a jövő lehetőségeit tárja a szem elé. Bizonyos az, hogy pénzbe és töprengésbe kerül, ha valami újat akarunk hozni és ezek a kísérletek nem mindig hoznak sikert, de ha a siker megtalálja az embert, akkor az elégtétel egyszerű, hiszen nemcsak a közönség tapsa van benne, hanem az öntudat, hogy a film birodalmában új ötletet, új gondolatot juttattunk diadalra.

A Magyar Színház irodájának közleménye:

Ma este VIKTÓRIA

Nagy eseménye lesz ma a Magyar Színháznak. A „Viktória”-t fogják bemutatni, ezt a ragyogó operettet, amelynek Budapesten a Király Színházban tomboló sikere volt s amelyről a sajtó és a közönség ritka egyértelműséggel állapította meg, hogy évek óta nem volt színesebb, tökéletesebb, jobb operett. A régi nagy operettek fajtájából való a „Viktória”.

A „Viktória” igazi világsiker, amelynek előadására nemcsak Európa, de Amerika minden operett-színháza készül.

A „Viktória” elsőrangú szereposztásban, gazdag külső kiállítás keretében fog ma este megjelenni a kolozsvári színpadon.

Négy egymásutáni estén adják a „Viktória”-t: csütörtökön, pénteken, szombaton és vasárnap.

Jegyek olcsó nyári helyárakkal (öt-személyes páholy ára 250 lej) válthatók az elővételi pénztárnál mind a négy előadásra.

ALVINCI HUSZÁROK vasárnap délután

Vasárnap délután 6 órákor a diadalmas sikerű „Alvinci huszárak”-at adják olcsó, nyári helyárakkal.

BOTRÁNY — a Magyar Színházban

Az amerikai filmgyártás legújabb és legtökéletesebb remekének címe: „A Botrány”. Tegnap vetítették először a Magyar Színházban a „Botrány”-t szédületes sikerrel. Lélegzetét visszafojtva figyelni a közönség az izgalmas cselekmény fordulatait s egy-egy hatásosabb jelenetnél az elragadtatás moraja vonul végig a nézőtérben. Clive Brook, Evelyn Brendt valósággal excellálnak a főszerepekben. A „Botrány” már csak ma és holnap látható a Magyar Színházban. Miután esténként színházi előadások vannak, a „Botrány” naponként csak 3 előadásban látható, u. m. 3, 5 és 7 órákor. Helyárak: 20 és 10 lej.

Vasárnap d. e. 11 órákor:

„A LEGYŐZHETETLEN” Luciano Albertinivel

A Magyar Színház vasárnap d. e. 11 órai matinéjének fénypontja a „Legyőzhetetlen” című briliáns, izgalmas kalandtörténet, a főszerepben Luciano Albertinivel. Helyárak: 15 és 10 lej.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MŰSORA:

Csütörtökön este 9 órákor: Viktoria. Operett-ujdonság, először. Az utóbbi évtized legragyogóbb, legtökéletesebb operettje. Világsiker! Kondor Ibolya, Betegh Bébi, Köszeghy Margit, Solthy, Ihasz, Tompa, Réthely föllépésével. Olcsó nyári helyárakkal. Ötszem-

lyes páholy ára 250 lej. Többi jegyek ára 100, 90, 80, 65, 50, 40, 30, 25 és 20 lej. Sorozatszám 329.

Pénteken este 9 órákor: Viktoria. Operett-ujdonság, 2-odszor. Olcsó nyári helyárakkal. Sorozatszám 330.

Szombaton este 9 órákor: Viktoria. 3-adszor. Olcsó nyári helyárakkal. Sorozatszám 331.

Vasárnap d. e. 6 órákor: Alvinci huszárak. 5-ödször. Olcsó nyári helyárakkal. Sorozatszám 332.

Vasárnap este 9 órákor: Viktoria. 4-ed szer. Olcsó nyári helyárakkal. Sorozatszám 333.

Hétfőn este 9 órákor: Csunya lány. Operett-ujdonság, nagyon olcsó mozihelyárakkal. Jegyek ára: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám 334.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI-MŰSORA:

Csütörtökön 3, 5 és 7 órákor: A botrány. Helyárak: 20 és 10 lej.

Pénteken 3, 5 és 7 órákor: A botrány. Helyárak: 20 és 10 lej.

Szombaton 3, 5 és 7 órákor: A skóciai expressz. Idegfejtő filmdráma 8 felvonásban. Helyárak: 20 és 10 lej.

Vasárnap d. e. 11 órákor matiné 15 és 10 lejes helyárakkal: A legyőzhetetlen. Kalandtörténet 8 felvonásban. Főszereplő: Luciano Albertini.

Vasárnap 3-kor és fél 5 órákor: A skóciai expressz.

RADIO MŰSOR

Idő: Közép-európai

CSÜTÖRTÖK, JULIUS 24

Bukarest. 17: Zenekar. 18.30: Felolvasás. 18.45: Beszélőújság. 19: Grammfón. 19.40: Rádiógyetem. 20: Színházi előadás. 20.45: Buculea énekesnő ária-Harfájáték.

Budapest. 9.15: A rádió házikvartettjének hangversenye. 9.30: Hírek. 12: Déli harangszó az Egyetemi templomból. Időjárásjelentés. 12.05: A m. kir. 1. honvédegyalgezered zenekarának hangversenye. 12.25: Hírek. 1: Pontos időjelzés. Időjárásjelentés. 4: Rádió Szabad Egyetem. Utána pontos időjelzés. Időjárásjelentés. 5.15: Lippai Gyula novellája: „Édes apánk nevel bennünket”. 5.40: A Magyar Cserkész Szövetség előadása. 6.10: Heltai István előadása: „A magyar sakkozás és a hamburgi sakkolimpiász”. 6.30: A Székesfevárosi Zenekar hangversenye a városligeti Ipaersarnok előtti zenepavilonból. 7.50: Vigjáték-előadás a Studióból: „Szegény leányt nem lehet elvenni”. 9.30: Basildes Mária a m. kir. Operaház művésznőjének dalestje. Zongorán kísér Polgár Tibor. Utána kb. 10.30: Pontos időjelzés. Időjárásjelentés, hírek. Majd Bura Károly és cigány zenekarának hangversenye a margitszigeti Flóris-étteremből.

Bécs. 20.05: Egyfelvonásos operett. 21.05: Négyes.

Berlin. 20.30: Szórakoztató zene. Breslau. 19.05: Donizetti: Lammermoori: Lucia e. operája.

Frankfurt. 17: Rádiózenekar. 19.30: Citera négyes.

Hamburg. 20: Francia, olasz és spanyol szerzők művei.

Köln. 20: Operettrészletek. Utána zongora és hegedűszámok.

Königsberg. 20.30: Revük és hangos filmek zenéje.

Lipese. 21.03: Szimfónikus svájci est. Stuttgart. 20: Filharmonikus est.

Varsó-Kattovitz. 20.15: Hangverseny. Utána tánczene.

Poznan. 20.30: Hegedű. 21.30: Grammfón.

Riga. 19.30: Szimfónikus hangv. Róma. 21.02: Puccini: Pillangó kisasszony e. operája.

Milánó. 20.40: Rossini. A goromba ur és Mascagni: Zanetto e. operája.

Prága. 20.30: Dalok és áriák. 21: Fuvószenekar. 21.5: Orgona és zongorajáték.

Pozsony. 19.55: Táncczene. Kassa. 17.10: Zongoratrió.

Brünn. 21.40: Dvorak Magda zongorajátéka.

Oslo. 20.30: Könnyű zene. Toulouse. 19: Dalok. 21: Grammfón. Belgrad. 2.50: Rádiónégyes. Delibes: A forrás, Kálmán: Bajadér.

Orth. Leányinternátus

BUDAPEST, VII. Nagydíófa-u. 34. II. 10

Megnyílik szeptember hó 1-én.

Előrangú referenciák. — A legkényesebb igényeket is kielégítő ellátás. — Gondos nevelés. — Modern nyelvek. — Zene. — Mérsékelt árak.

Jelentkezések már most elfogadhatnak

Ljubljana. 21.30: Szlovén énekkettős. Zágráb-Belgrad-Ljubljana. 20.15: Közös hangverseny.

PÉNTEK, JULIUS 25

Bukarest. 17: Zenekar. 18.30: Felolvasás. 18.45: Beszélőújság. 19: Grammfón. 19.40: Rádiógyetem. 20: Szimfónikus hangverseny. 21.45: Hírek.

Budapest. 9.15: Grammfón hangverseny. 9.30: Hírek. 12: Déli harangszó az Egyetemi templomból. Időjárásjelentés. 12.05: Hangverseny. 12.25: Hírek. 1: Pontos időjelzés. Időjárásjelentés, majd hírek. 4: Özv. Pósa Lajosné Pósa bácsi meséiből olvas fel. 4.45: Pontos időjelzés. Időjárásjelentés, hírek. 5: Perlay Lajos felolvasása: „A nevelés művészete”. 5.30: Az Első Budapesti Citerakör hangversenye. Vezényel Bundschuh István. 6.30: Tersztyánszky Jenő dr. miniszteri tanácsos felolvasása: „A magyarság tengerenti kivándorlása”. 7: Magyar Imre és cigányzenekarának hangversenye. 8: Magyar hangverseny. A m. kir. Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. Utána pontos időjelzés. Időjárásjelentés, hírek. Majd Pataky-jazz a margitszigeti Spolarich étteremből.

Bécs. 20.40: Három jelenet, Karinthi Averesenko és Békeffy műveiből.

Berlin. 20.40: Versek. 20.55: Beethoven B-dúr vonósnégyes. 21.35: Mozart vonósötös.

Breslau. 19.30: Népszerű hangv. Köln. 21: Zenés darab.

Königsberg. 21.30: Hegedűhangv. Lipese. 21.40: Jack London: „Tűz a tengeren” e. elbeszélése.

Varsó-Poznan-Kattovitz. 20.15: Szimfónikus hangverseny.

Riga. 20.30: Népszerű hangverseny. Milánó. 20.40: Szimfónikus hangverseny.

Róma. 21.02: Operett.

Prága. 20: O-angol zene grammfónon. 21: Filharmonikus hangverseny.

Pozsony. 17: Enek és zongora hangverseny. 19.35: Grammfón.

Kassa. 20: Grammfón.

Brünn. 20: Hangverseny. 21: Cselló zene.

Oslo. 21: Cselló hangverseny.

Toulouse. 20: Operarészletek. Belarad. 21.45: Rádiónégyes.

Apróhirdetések

JÉGSZEKRÉNYEK

mészárosok és vendéglősök részére is minden méretben. Sörkimerő pultok KERESZT- és TARGU-MÁROS, telefon 814. Kivánatai meggyeznek. — Képviselet Brassó és vidékére: P. UL. TITTES B. ASOV

KIADÓ ÜZLETHE-

LYISÉG postával szemben, műhelynek is alkalmas. — Értekezni Ernster vendéglőben.

IZR. URIFUT, vagy

leányt elfogad uricallád az iskolaidényre, fűrdőszoba és zongorahasználat. Oradea, Berger Antalú Strada Cantemir 42. I. em.

OLCSÓN ELADÓK:

varrógépek, biciklik, pathofonok, cimbalnok, irógépek, festmények, kosztümök, fűnyerők és férfi toldók, női bundák, függönyök, szövetek, rádiók, lepedővázok, különböző ékszerek, férfiarány-órák, karkötők, láncok, különböző ezüst és nikkell órák, stb. Zalogház, Calea Victoriei 25lx.

VIDÉKI KÖZSÉ-

VÖZEMEHZ keresünk agilis fiatal kereskedelmi vezetőt. Az állás azonnal betölthető. Eddigi működését és fizetési igényeit megjelölő ajánlatokat „Dispozíciós-képes” eljével a kiadóba küldjünk.

5-6 szotás földszintes lakás keresek a

Wesselényi-utcaiban, dímet a kiadóba küldj.

TELJESEN kilő-

bejárta, szép, egészséges uccai szoba fűrdőszoba és zongorahasználat kiadó. Str. Gen. Berthelot (Ötvös-utca) 25 sz.

ORTH. KÖSER friss

HÁZI LIBAZSIR kapható. Kilogramma 100,— Izsák Simon Str. Macelarilor 8.

XIII EVF. *
Cluj—Kolo
július 25
5690 EV -

Az Uj Kelet az egész banáti zsidó napilapunk utánni Ferrás megjelölésével Képzőanyagot nem és megörzésükre

Az e zsidó sz

Összegyűltek azból, Temesvártól Konstanciaig, mind testület és hitközség képviselőit, hogy resti konferenciát nyit alkalma a római jogi egyesítés és népi jogi mellékelés rendeltetésére és az előkészítésére is 176 igazolt hogy tiltakozó szavazat merészebbé váló ellen, hogy a megszerezze azoknak mellettel arra, hogy az új zsidóság ért.

Mindenki ott volt a zsidó sorsközösség szolidaritás és a mai sulyos viselkedés vezetői Mindenki ott volt, türelmet tartotta magától a konferenciáról Szövetségi (Unión) és a regáti hitközpontja (Unión) Tudni kell azonban, hogy az egyesítés elnöke is jelenleg külföldön van, mint dr. Fil. Evreilor Románia, ur tehát nem meglehetősen levelet küldött a gyűlésre és igazgatójának okait. Megvalósításától, azt opportunusnak látni az ország szelivő zsidó, amely ezekben a helyzetben közel borsai események előtt hivatásánadik momentuma együttműködni Klubbal azért szelivő Maniu párt, nek egésze alatt tárgyalásai bekövetkezett.

Azt hisszük, fenn, ha komoly szállani ezekkel nem egyebek nőt gált ürügyek egy hiúságában megbántott em Fildermann ino ország zsidóság, jon miért? Ne egyenes logikával rájönni. Az mann azért ország zsidóság az ő hívására dig, hogy egy sal rendelkezésre ez a konnensen elviselhet báb követett el, jobb az, hogy a hivatá egybe és